

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний економічний університет
Факультет аграрної економіки і менеджменту
Кафедра менеджменту біоресурсів і природокористування

Любий Іван Ігорович

**Підвищення ефективності використання основних
виробничих фондів підприємства / Increase the efficiency of
using the main production assets of the enterprise**

Спеціальність – 073 “Менеджмент”
Магістерська програма – Менеджмент природокористування

Магістерська робота

Виконав студент групи
МПКм - 21
І. І. Любий

Науковий керівник:
к.т.н., доцент
М. В. Буряк

Магістерську роботу допущено
до захисту:

“ ___ ” _____ 20__ р.

В.о. завідувача кафедри
_____ Р.Б. Гевко

ТЕРНОПІЛЬ – 2018

Зміст

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ВИРОБНИЧИХ ФОНДІВ ПІДПРИЄМСТВ.....	5
1.1. Основні напрямки підвищення ефективності виробничої діяльності підприємства.....	5
1.2. Економічна сутність і матеріально зміст основних виробничих фондів підприємства.....	11
1.3 Знос і амортизація основних виробничих фондів підприємства.....	28
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	38
2.1. Загальний аналіз діяльності товариства з обмеженою відповідальністю "Ліском - Шпон".....	38
2.2. Фінансово – економічної аналіз діяльності підприємства.....	46
2.3. Аналіз ефективності використання основних виробничих фондів підприємства.....	60
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ВИРОБНИЧИХ ФОНДІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	66
3.1. Основні напрямки підвищення ефективності діяльності підприємства.....	66
3.2. Визначення економічної ефективності оновлення основних виробничих фондів.....	77
3.3 Шляхи залучення коштів для оновлення основних виробничих фондів.....	86
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	94
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ.....	97

ВСТУП

В сучасних умовах зростання конкуренції між приватними підприємствами. стає очевидним що будь-якому підприємству необхідно прикладати всіх зусиль для підвищення ефективності використання власних основних засобів. Це є гарантом підвищення продуктивності праці, що неодмінно приведе до збільшення доходів, а отже і до підвищення рівня конкурентоздатності. Тому існує нагальна потреба збільшення максимальної ефективності діяльності підприємства і це повинно стати однією з ключових завдань для будь-якої організації.

Актуальність даної роботи полягає в тому, що підвищення ефективності діяльності підприємства шляхом підвищення ефективності використання основних виробничих фондів є запорукою національного багатства країни, а їх збільшення і вдосконалення, покращення використання є важливою умовою створення матеріально-технічної бази країни, прискорення темпів науково-технічного прогресу та зростання валового продукту країни. Рівень технічного вдосконалення основних засобів, особливо їх активної частини, здійснює безпосередній вплив на ефективність виробництва, якість роботи і результати всієї фінансово-господарської діяльності підприємства.

Мета дослідження. Оцінка та удосконалення економічної ефективності діяльності підприємства шляхом підвищення ефективності використання основних виробничих фондів на підприємствах в сучасних умовах.

Задачі дослідження. Відповідно обраній темі та меті кваліфікаційної магістерської роботи передбачається виконання наступних завдань:

- розкрити методологічні основи оцінки економічної ефективності діяльності підприємства;
- розкрити суть і основні функції та структуру основних виробничих фондів;
- провести аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства;

- проаналізувати використання основних виробничих фондів дослідного підприємства;
- розробити пропозиції підвищення ефективності використання основних виробничих фондів;
- обґрунтувати та оцінити запропоновані заходи щодо покращення ефективності діяльності підприємства.

Об'єкт дослідження – ТОВ «Ліском-Шпон»

Предмет дослідження – основні виробничі фонди підприємства.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використано систему загальнонаукових та специфічних методів дослідження. Для теоретичних й методологічних узагальнень використовувались діалектичний та системний аналіз, при аналізі економічної діяльності підприємства – економіко-статистичні методи. Обробка даних здійснювалась з використанням засобів комп'ютерної техніки.

Наукова новизна роботи полягає у використанні сучасних методів оцінки ефективності діяльності підприємства, використання основних виробничих фондів підприємства та розробці шляхів оновлення основних виробничих фондів підприємства.

Кваліфікаційна магістерська робота складається із змісту, вступу, трьох основних розділів висновків і пропозицій, переліку посилань. Обсяг основної частини роботи складає 100 сторінок пояснювальної записки. В процесі виконання магістерської роботи використано 33 джерел науково-методичної літератури.

РОЗДІЛ 1. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ВИРОБНИЧИХ ФОНДІВ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Основні напрямки підвищення ефективності виробничої діяльності підприємства

За умови ринкових відносин вирішальним фактором збільшення продуктивності праці на підприємствах, є ефективне використання та забезпечення в необхідною кількості та необхідним асортиментом основних фондів підприємства.

Важливу роль відіграють такі питання, як надійність і якість продукції, технічний рівень забезпечення виробництва, що в значній мірі залежить від техніки стану основних фондів підприємства та ефективного її використання. Для цього потрібно провести детальну оцінку стану основних фондів підприємства. Маючи комплексне бачення ролі кожної складової основних фондів, можна виявити напрями підвищується ефективність використання основних фондів підприємства, використовуючи методи які дадуть змогу досягнути зниження затрат виробництва та зростання ефективності роботи підприємства в цілому.

Головною особливістю підприємства - є наявність власного майна, економічного чи оперативного управління даними основними засобами. Саме вони створюють необхідні умови для ефективного управління бізнесом, економічної незалежності і надійності роботи підприємства. Без основних засобів не можуть працювати будь-які підприємства, великі чи малі, приватні чи державні підприємства.

Найбільш важливою частиною матеріальних цінностей компаній, як господарюючого суб'єкта, є їх основні засоби. Основні засоби – це реальні фізичні величини, що працюють в постійному виробничому циклі як засіб

роботи, як у сфері матеріального виробництва, так і нематеріального виробництва. Використання їх протягом тривалого періоду часу, призводить до часткової втрати їх цінності.

Для оцінка тривалості експлуатації основних засобів, прийнято тривалість виробничого процесу та матеріального виробництва та дорівнює одному року. За цим критерієм, в теорії і на практиці, прийнято вважати оборот роботи більше одного року в якості основних фондів, а з оборотом до одного року - оборотним капіталом.

Основні засоби включають будівлі, споруди, машини та обладнання, транспортні засоби, робочу та продуктивну худобу, багаторічні рослини і інших активів.

Слід зазначити, що в економічній літературі використовуються різні визначення, щоб визначити тип майна організації, такі як: «основні засоби», «основні фонди» та «основний капітал». Ці визначення з точки зору смислового змісту не є синонімами.

Термін «основні фонди» використовується зазвичай для характеристики даного виду майна в натуральному визначенні: технічні характеристики, номенклатурний номер, видова структура, час роботи і т.д. Термін «основні засоби» використовується як грошова оцінка основних фондів як матеріальних активів. Термін "основний капітал" описує частина використовуваного капіталу компанії, яка інвестує у всіх областях його необоротних активів, а саме має більш широке тлумачення.

Необоротні засоби включаю в себе складові відображені на малюнку. 1.1.

Нематеріальні активи компанії являє собою інвестування гроші в нематеріальні об'єкти, які вже давно використовуються у господарській діяльності і генерують виручку: права власності, патентні права, "ноу -хау", права автор і т.д.

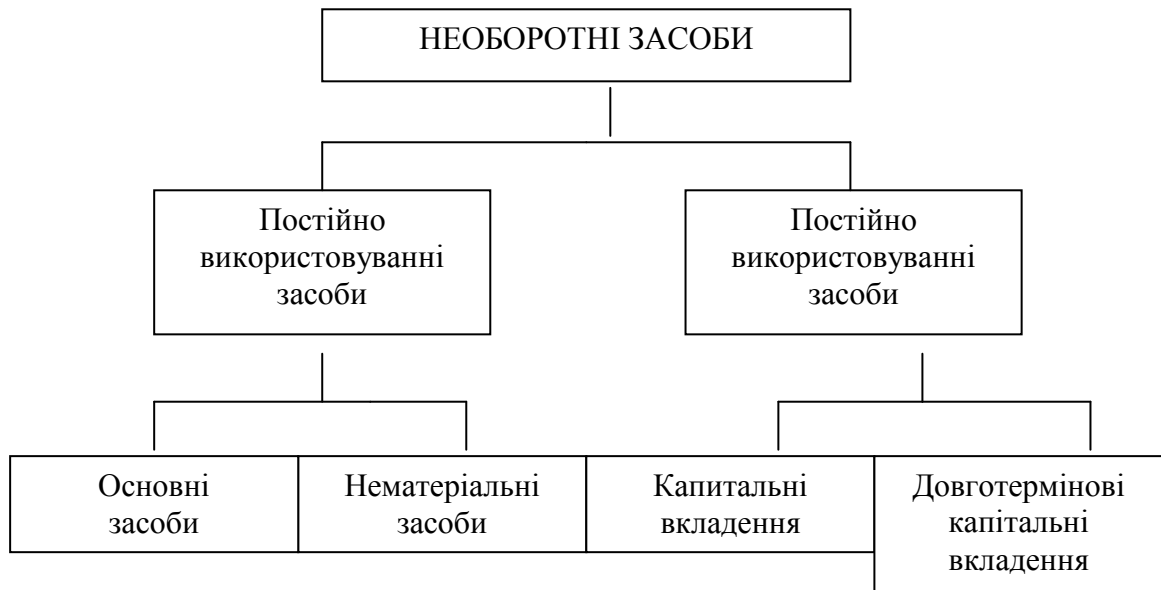

Рис. 1.1. Складові необоротних засобів

Довготермінові інвестиційні фонди або тимчасово задіяні засоби, складаються з капітальних вкладень і довготермінових інвестицій. Капітальні витрати включають витрати на будівництво бізнес-монтажні роботи, обладнання, прилади, інструменти, трудові та інші витрати.

Довготермінові інвестиції вважаються витрати на придбання цінних паперів, інвестиції в дочірні та інших підприємств, а також довготермінової дебіторської заборгованості.

Активи грають важливу роль в процесі роботи, так як вони разом утворюють виробничу базу та технічні і визначення здатності компанії до плідної та ефективної роботи. Протягом тривалого періоду засоби, використовувані як засоби праці під час роботи зношуються, та потребують ремонту, в ході чого відбувається відновлення їх фізичних якостей; вийти з товариства за старінням або подальшою неможливістю використання в процесі

виробництва. Компанія як юридичної особи має право володіння, користування і розпорядження активами.

Основні фонди - економічна категорія. Провівши аналіз теоретичних питань, було зазначено, що суть капіталу в літературі трактується по-різному. Якщо це не враховувати людську працю, за якою даний актив створений, він є ідентифікація понять «капітал» і «засоби праці». Проте, засоби праці і капіталу - поняття не ідентичні. Поняття «засоби праці» є більш широким, ніж поняття «капітал». Активи включають в себе елементи, які створюються людською працею і вартістю. Через праці однакові і є об'єктами, які не створюються людською працею.

Неправильно визначати як основні засоби з матеріально-технічною бази підприємств. Використовується на підприємствах в їх природній формі та є важливим елементом матеріально-технічної бази.

Проте, концепція матеріально-технічної бази ширше, ніж визначення основних засобів. Щоб визначити характер основних засобів слід враховувати, що основні засоби мають споживчу вартість і вартість, зберігають властивості товарів і є товарами. Основні засоби, такі як сировинні товари, включені в економічному циклі. Вартісна їх частина, яка пропонується з продуктом продається з продуктом.

Основні засоби за своєю природою є носіями основних фондів підприємства здатні вільно реалізовувати елементи основних засобів (будівель, машин, устаткування і т.д.).

Активи є частиною засобів праці, які мають особливий, притаманний тільки їм, унікальність вартісне перетворення. Управління основним капіталом, тобто його перехідних видів відбувається поступово в декількох процесах відтворення службу і про звільнення значення частин готової продукції.

Дослідження характеристики основних засобів дозволяють уточнити поняття основних засобів і дати їм наступне визначення.

Основні засоби підприємства являють собою набір, створений матеріальною працею матеріальні цінності, які беруть участь у суспільному відтворенні цих засобів роботи, зберігаючи при цьому свою натуральну форму протягом тривалого періоду часу і поступово переносять свою вартість на продукт, який створюється у вигляді амортизаційних відрахувань. Втративши частину вартості капіталу в розмірі переданого продукту (товарів) через виробництво і розподіл витрат знецінення.

З цього визначення випливає, що основні засоби - економічна категорія. Ніяка зовнішня форма речі, або матеріал, з якого вона зроблена, самі по собі не перетворюють річ в компоненту капіталу основних засобів.

Головною відмінною рисою майна є: по-перше, щоб функціонування в якості робочого засобу, багаторазового використання в ряді виробничих циклів і руху; по-друге, специфіка передачі їх вартості на вартість продукту що вони виробляють; по-третє, нерухомість в їх природній формі, безпосередньо беруть участь у процесі виробництва і обігу реалізації товарів .

Наведене вище визначення власності характеризується як економічна категорія. У системі бухгалтерського обліку, прийнятої використовував трохи інший, більш надійний, визначення основних засобів .

Таким чином, актив визнається в якості основних засобів, якщо виконуються наступні умови:

а) об'єкт призначений для використання у виробництві продукції, виконанні робіт чи наданні послуг для цілей управління або забезпечити організацію для тимчасове володіння і користування або у тимчасове користування;

б) об'єкт призначений для використання протягом тривалого періоду, цей період більше 12 місяців, або звичайного операційного циклу, якщо він перевищує 12 місяців;

в) здатний приносити організації економічні вигоди (дохід) у майбутньому.

1.2. Економічна сутність і матеріально зміст основних виробничих фондів підприємства

Основними виробничими фондами вважаються саме ті засоби праці, які, знаходячись у сфері матеріального виробництва, та безпосередньо приймають участь у створенні матеріальних благ (продукції чи послуг), забезпечують необхідні умови для проведення виробничого процесу (виробничі цехи, будівлі, комунікації, трубопроводи, електромережі, й ін.), призначені для зберігання та транспортування предметів праці.

До складу основних фондів окрім основних виробничих фондів також входять і основні невиробничі фонди, які являють собою певні об'єкти невиробничого призначення такі як житлові будинки, лікарні, школи, дитячі садки, а також і інші об'єкти побутового-культурно призначення та охорони здоров'я. Вони знаходяться на балансі підприємств (вони не напряму впливають на виробничий процес, а побічно).

Основними виробничими фондами є засоби праці, які беруть безпосередню участь у різних виробничих циклах, при цьому не змінюють своєї натуральної форми, а їхня вартість частинами переноситься на вартість виготовленої продукції в по мірі зношування, тобто поступово, певними частками, у міру використання МСБО 16 – Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку "Основні засоби"[2].

Не зважаючи на це, невиробничі основні засоби не здійснюють безпосередній вплив на об'єм виробництва. Їхня дія спрямована на підвищення продуктивності праці, невинне зростання цих засобів що нерозривно пов'язано із покращенням добробуту працівників підприємства а отже підвищенням

культурного та матеріального рівня їх життя, що в кінцевому результаті вплине на ефективність діяльності самого підприємства.

Усі процеси праці складаються з двох основних компонентів: засоби виробництва, що в свою чергу поділяються на предмет праці та засоби праці, робочі ресурси. Засоби праці в менеджменті прийнято вважати основними засобами чи основними фондами підприємства.

Основні виробничі фонди (засоби) є матеріально-технічною базою суспільного виробництва. Їх об'єм впливає на виробничу потужність підприємства та певною мірою на рівень технічного забезпечення праці. Нагромадження основних засобів та підвищення технічної забезпечення праці збагатили процес праці, додають праці творчий характер, підвищують культурно-технічний рівень суспільства[11].

Основні засоби є однією з найважливіших характеристик економічного потенціалу країни. Тому вивчення їх впливу на виробництво, найкращих умов їх використання представляють особливий інтерес.

Економічна сутність і матеріально-речовий зміст основних фондів служать визначальними характеристиками щодо окреслення їхнього значення у здійсненні відтворювальних процесів функціонування та розвитку будь-якого виробництва. Уся сукупність наявних виробничих фондів становить значну частину національного багатства також і для України.

В економічній літературі зустрічаються різні визначення основних засобів. Основні засоби - це засоби праці, що функціонують в натуральній формі протягом тривалого періоду часу і переносять свою вартість на готову продукцію в міру зношення цих засобів[13]. Або: основні засоби - це ті ресурси підприємства, які задіяні у виробництві на роки та десятиліття і їх

зовнішня форма залишається незмінною на весь термін функціонування, а вартість свою вони переносять, приєднують до виробничого продукту частинами.

Основні засоби - - це матеріальні активи, що:

1) утримуються підприємством для використання у виробництві або в постачанні та наданні послуг, для оренди іншим підприємством або для адміністративних цілей;

2) будуть використовуватися як очікується протягом більше ніж одного року.

Основні засоби - це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних чи соціально-культурних функцій, очікуваний термін використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший ніж рік)

Слід розуміти матеріальні цінності, що призначаються платником податку для використання в господарській діяльності протягом періоду, що перевищує 365 календарних днів з дати введення в експлуатацію таких матеріальних цінностей, і вартість яких поступово зменшується у зв'язку з фізичним і моральним зносом.

На основі вищенаведених визначень можна зробити висновки, що для цілей податкового обліку застосовується термін „основні фонди” і відсутнє поняття „основних засобів”, у той час як у бухгалтерському обліку не використовується визначення „основні фонди”.

Відмінності між суттю „основних засобів" і „основних фондів" впливає із визначень і Закону про податок на прибуток. Так, зокрема, проявляються такі відмінності:

1. Обсяг сфер діяльності для основних засобів і основних фондів не збігається. Останні перебувають тільки у сфері господарської діяльності, які пов'язані з отриманням доходу. Відповідно ті об'єкти основних засобів, які перебувають в інших сферах до основних доходів не належать.

2. Якщо об'єкти основних засобів фізично і морально не зношуються, як це характерно для земельних ділянок то на них поняття основних фондів не поширюється.

3. З одного боку, впливає, що до основних засобів прирівнюються й інші необоротні матеріальні активи. А з іншого боку, з ремарки, наведеної у пп. 8.2.1 Закону про прибуток, впливає, що матеріальні цінності, віднесені згідно рішення КМУ до МШП, до основних фондів не включають.

І все ж в монографіях і підручниках сучасних авторів, а також в нормативних актах поняття основних фондів відповідає поняттю основних засобів. Хоча, фонди це джерела формування господарських засобів, а засоби - - це частини майна підприємства, що відображається в активі балансу. На нашу думку, в бухгалтерському обліку правильніше вживати термін „основні засоби".

Властивості, притаманні основним засобам, дозволяють зробити висновок, що до них можуть відноситися і деякі предмети праці (в той же час ряд засобів праці, як відомо, відноситься до оборотних фондів). Так, до основних засобів можуть бути віднесені деякі допоміжні матеріали, наприклад атомне паливо на атомних електростанціях, каталізатори в ряді хімічних виробництв, різноманітні мікроплати в радіоелектроніці і т.п. якщо вони

передають свою вартість тим же способом, що і значна частина засобів праці, хоча вони і не є засобами праці.

Окремий інтерес представляє економічна природа землі, корисних копалин тощо. Самі по собі природні багатства не мають вартості, а тому не є виробничими фондами. Але вкладення в них витрат створюють їх вартість і цим перетворюють їх у виробничі фонди. Прикладом таких вкладень є будівництво осушувальних каналів, зрошувальних будов, вирівнювання поверхні площі, побудова господарських споруд. Встановлення економічної природи землі і її вартісної оцінки дозволяє ставити відчужені ділянки на баланс підприємства, що без сумніву приведе до більш бережливого використання землі. Сказане може бути поширене і на інші види природних ресурсів, в тому числі на місцезнаходження корисних копалин.

Об'єктом обліку основні засоби є закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям; конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій: відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів однакового або різного пристосування що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, унаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс певну роботу тільки в складі комплексу, а не самостійно; інший актив, що відповідає визначенню основних засобів, або частина такого активу, що контролюється підприємством.

Об'єкт основних засобів визнається активом якщо існує ймовірність, що:

1. Підприємство отримає в майбутньому економічну вигоду від його використання.

2. Його вартість може бути достовірно визначена.

Упевненість у тому, що об'єкт основних засобів відповідає першому критерію пов'язано з наявністю підтвердження що всі ризики та вигоди пов'язані з використанням його уже перейшли до підприємства. Майбутні економічні вигоди від використання основних засобів можуть бути отримані у вигляді доходу від реалізації продукції, економії або інший спосіб. Ймовірність отримання економічних вигод оцінює керівництво підприємства на основі свідчень, які є в його розпорядженні на момент визнання активом.

Другий критерій у більшості випадків зумовлений наявністю інформації про витрати на придбання або створення об'єкта.

Слід зазначити, якщо один об'єкт основних засобів складається з частин, які мають різний термін корисного використання (експлуатації), то кожна з цих частин може визнаватись в бухгалтерському обліку як окремий об'єкт основних засобів. Такий підхід до визначення об'єкта обліку не є обов'язковим, але зручний при обліку основних засобів, що складається з вузлів із різним терміном використання. Окремий облік різних блоків основних засобів дозволяє посилити контроль за їх рухом і звільняє бухгалтера від необхідності переоформляти первинні документи з комплектації основних засобів при зміні окремих частин може бути облік комп'ютера.

Отже, основні виробничі фонди (основні засоби) є однією з найважливіших характеристик економічного потенціалу країни. Економічна сутність і матеріально-речовий зміст основних фондів служать визначальними характеристиками щодо окреслення їхнього значення у здійсненні відтворювальних процесів функціонування та розвитку будь-якого виробництва.

Основні засоби - це ті ресурси підприємства, які задіяні у виробництві на роки та десятиліття і їх зовнішня форма залишається незмінною на весь термін

функціонування, а вартість свою вони переносять, приєднують до виробничого продукту частинами.

Важливим моментом в раціональній організації обліку основних засобів та достовірності даних обліку є наукове обґрунтування їх класифікації за важливими економічними і технічними ознаками та оцінки основних засобів.

За функціональними призначенням оборотні активи в сучасній практиці поділяються на такі групи [17]:

а) основні засоби. Вони характеризуються сукупністю матеріальних засобів підприємства у вигляді засобів праці, які багаторазово приймають участь у виробничому процесі а також частково переносять на продукцію власну вартість;

б) нематеріальні активи. Вони являють собою оборотні активи організації, які не мають матеріальної форми, при тому забезпечують проведення всіх основних видів їх господарської діяльності;

в) незавершені капітальні вкладення. Вони характеризуються обсягом реально здійснених вкладень в будівництво та монтаж окремих видів основних засобів з початку даного будівництва до здачі в експлуатацію;

г) устаткування що призначається для монтажу, характеризує певні види устаткування, яке було придбано підприємством для встановлення в будівлях та спорудах за допомогою монтажу (прикріплення до фундаментів, складання або опор тощо), та контрольно-вимірвальне обладнання та інші прилади, які монтуються разом з устаткуванням;

д) довготривалі фінансові вкладення характерні для всіх придбаних підприємством фінансових інструментів інвестування із терміном використання не менше одного незалежно від їх вартості.

В залежності від характеру обслуговування певних видів діяльності організацій оборотних активів поділяють на такі групи [17]:

а) операційні оборотні активи. Характерні для груп довготермінових активів підприємства (нематеріальних активів чи основних засобів), що в процесі здійснення виробничо-комерційної діяльності беруть безпосередньою участь. Ця група активів важливу головну відіграє в загальному обсязі оборотних активів підприємства;

б) інвестиційні оборотні активи. Характеризують групу довготермінових активів підприємства які формуються у процесі забезпечення ними реального та фінансового інвестування. Це устаткування яке призначене для монтажу, незавершені капітальні вкладення, довготермінові фінансові вкладення;

в) невиробничі оборотні активи. Характерні для групи об'єктів побутово-соціального призначення, що служать для обслуговування працівників певного підприємства та знаходяться на його території: оздоровчі комплекси, спортивні споруди, освітні дитячі заклади тощо.

За характером власності оборотні активи організацій діляться на такі групи[17]:

а) особисті оборотні активи. До них належать довготермінові активи підприємства, які їм належать на правах володіння та власності, та є відображені в балансовому складі;

б) орендовані оборотні активи. Характерні для груп активів, знаходяться у використанні підприємством відповідно до договору оренди чи лізингу, який є погодженим із їх власником.

Відповідно до формам заставного забезпечення кредиту та особливостями страхування розрізняють такі групи оборотних активів[17]:

а) рухомі оборотні активи. Вони є характерними для груп довготермінових майнових цінностей організації, що в процесі застави у випадку несплати кредиту можуть бути кофісковані з його власності для забезпечення кредиту (транспортні засоби, машини та устаткування, довготермінові фондові інструменти тощо);

б) нерухомі оборотні активи. Вони є характерними для груп довготермінових майнових цінностей організації, які не можуть бути вилучені із його власності у процесі застави, яка гарантує кредит: будівлі, земельні ділянки, споруди тощо.

У відповідності до даної класифікації диференціюються форм та методів фінансового керування оборотними активами організацій у процесі здійснення різних фінансових операцій. Особливості керування операційними оборотними активами певною мірою диктується специфікою циклу їхнього вартісного кругообігу. Оборотні операційні активи на протязі повного циклу вартісного кругообігу затикаються з трьома основними етапами:

- величина зносу оборотних активів, яка переноситься на продукцію;
- сума амортизації що накопичується, яка інвестується в оборотні активи;
- первинна вартість оборотних активів.

На першому етапі оборотні операційні активи що були сформовані підприємством в процесі їх використання та зносу частину своєї вартості переносять на вартість готової продукцію. Такий процес відбувається на

протягом багатьох операційних циклів та продовжується аж до повного зносу певних видів оборотних операційних активів. На другому етапі під час реалізації продукції знос операційних оборотних активів нагромаджується на підприємстві в вигляді амортизаційного фонду. На третьому етапі засоби амортизаційного фонду, що є частиною власного фінансового капіталу підприємства, зкирковуються на відновлення діючих (капітальний та поточний ремонт) чи придбання нового виду (інвестиції) оборотних операційних активів. Термін часу, на протязі якого здійснюється повний кругообіг циклу вартості певних видів операційних оборотних активів як правило характеризує термін їхньої служби. Він може бути розрахований за даною формулою[12]:

$$TO_{BA} = \frac{100}{Ha}, \quad (1.1)$$

де TO – період часу повного циклу (термін служби) певних видів оборотних операційних активів, роки;

Ha – норма на рік амортизації певного виду активів, %.

Із врахуванням власного циклу вартісного кругообігу оборотних активів зформується процес керування даними видами довготермінових активів організації.

У відповідності до діючої видової класифікації основні виробничі засоби поділяються на такі групи:

1. Земельні ділянки які підлягають обліку земельних ділянок.
2. Капітальні витрати на поновлення та поліпшення земель, де проводиться облік капітальних вкладень в аокращення земель (осушувальні, меліоративні, іригаційні а також інші роботи).

3. Будинки і споруди, де проводиться облік наявності та руху споруд, будинків, їх складових компонентів і передавальних пристроїв, та житлових будівель.

Будівлі, у яких проходять процеси як основних так і допоміжних та підсобних виробництв; господарські будови; адміністративні будівлі. У вартість даних об'єктів крім вартості самих будівель враховується також і вартість їхньої систем опалювання, системи водопостачання, електроарматури, системи вентиляцій та ін.

Споруди це інженерно-будівельні об'єкти, які потрібні для забезпечення процесу виробництва: тунелі, мости, дороги, естакади та ін.

Передавальні пристрої це електрична та водопровідна мережі; тепломережа, газові мережі, провідники, тобто об'єкти, що забезпечують постачання різних видів енергії до робочих місць.

4. Машини та устаткування:

- силові машини та устаткування, об'єднують в собі всі види енергетичних агрегатів та двигунів;

- робочі машини та устаткування, ті що напряму впливають на об'єкт праці чи його логістику в процесі виготовлення продукції;

- вимірювальні та прилади для регулювання чи налаштування а також лабораторне устаткування та пристрої, призначене для контролю та регулювання виробничих процесів, проведення досліджень чи випробувань;

- комп'ютерна техніка: електронно-обчислювальні, керуючі аналогові машини, та також машини і пристрої, що застосовуються для керування технологічними і виробничими процесами;

- інше устаткування, що не віднесені до перерахованих підгруп.

5. Транспортні засоби – які є у власності підприємства, пересувний склад залізниці, автомобільний та водний транспорт, також сюди відносяться внутрішньо заводські транспортні засоби такі як візки вагонетки, автокари, та ін.

6. Прилади, інструменти та інвентар, термін служби яких перевищує один рік а вартість перевищує одну тисячу гривень за штуку. Інструменти та інвентар, термін служби яких не перевищує один рік або їх вартість нижча за одну тисячу гривень за штуку, належать до оборотних коштів як МШП. Виробничий інвентар та обладнання, що призначені для зберігання інструментів, матеріалів та полегшення праці, - верстаки, стелажі, столи, контейнери і ін. Господарський інвентар - предмети господарського та конторського призначення (копіювальні апарати, меблі, шафи, предмети протипожежного призначення і ін.).

7. Багаторічні насадження.

8. Продуктивна та робоча худоба.

9. Інші основні засоби відповідно до МСБО 16 - Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку "Основні засоби".

Взаємозв'язок певних груп основних засобів у їх загальному обсязі представляє виробничу (видову) структуру основних засобів.

Основні виробничі поділяються на дві основні частини: активну та пасивну частину. Активна частина основних засобів включає в себе ті засоби, що приймають безпосередню участь у процесі виробництва (машини та устаткування). А пасивна частини основних засобів складається із тих засобів

що забезпечують безперебійне функціонування виробничого процесу. У більшості випадків на підприємствах активна частина основних засобів сягає 60%, а пасивна частина –40% від всього складу основних засобів.

Одним з вирішальних чинників, які формують структуру основних виробничих засобів зазвичай є: об'єми випуску продукції, характер продукції, яка випускається, рівень механізації та автоматизації, рівень кооперації та спеціалізації, географічні та кліматичні умови розташування підприємств.

Також прийнято класифікувати основні засоби за наступними ознаках ПСБО № 7 відповідно до Наказ Мінфіну "Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" від 27.05.2000 р. № 92. [2]:

1. За типом власності:

- особисті засоби (засоби які знаходяться на балансі організації);
- орендовані (тимчасово використовують вносячи відповідну платню, лізинг основних засобів);

2. За характером участі у виробничому процесі:

- діючі;
- законсервовані чи знаходяться в запасі;

3. За терміном експлуатації розрізняють такі вікові групи:

- від 0 до 5 років;
- від 6 до 11 років;
- від 11 до 20 років;
- більше 20 років.

Також вікова структура застосовується у плануванні та відновленні, тобто з метою відтворювання структури основних засобів.

4. За технічною придатністю:

- справне устаткування;
- устаткування, яке потребує капітального ремонту;
- устаткування, що підлягає списанню.

Виходячи з цього можна стверджувати що основні засоби підприємства являють собою засобами праці, що приймають участь в виробництві, не втрачаючи своєї початкових форми, та переносять власну вартість на готову продукцію в якості амортизаційних відрахувань. Основні засоби поділяються на виробничі і невиробничі а також на активну та пасивну частини.

В Україні на даний час немає єдиної повної класифікації основних засобів, що є важливою умовою точності їх обліку, співставності, визначення розвитку галузей народного господарства. Усунення цієї методологічної прогалини пропонують О. Кірей та Т. Садівнича у своїй спільній статті „Класифікаційні угруповання основних засобів“..

Загальний підхід до побудови класифікаційних груп загалом відповідає тому підходу, який було прийнято у Загальносоюзному класифікаторі. У поданій класифікації виділяють чотири рівні (тип, клас рід, вид).

На рівні типу виділяють:

1. Будівлі та комунікації;
2. Обладнання;
3. Оснащення;

4. Предмети обстановки;
5. Предмети, що мають художнє або культурне значення;
6. Земельні ділянки;
7. Багаторічні насадження;
8. Тварини.

Кожне промислове підприємство має свою структуру основних засобів, яка відображає їх „промислово-технічні особливості". Одним із важливих елементів методу бухгалтерського обліку є відображення його об'єктів в грошовому вимірнику, тобто оцінка. Вони використовуються як інструмент обміну та облікового відображення купівлі-продажу в умовах товарно-грошових відносин.

Однією з актуальних задач облікової практики є удосконалення механізму оцінки основних засобів.

Оцінка повинна бути перш за все реальною та точною, її викривлення приводить до невірної визначення розміру амортизаційних відрахувань, а це в свою чергу - до спотворення реальної суми витрат обігу та прибутку і рівня рентабельності діяльності підприємства.

Облік основних засобів здійснюється у натуральному і вартісному вираженні. Вартісна оцінка дає можливість отримати загальні підсумки різних засобів праці, що потрібно для нарахування амортизації, визначення рентабельності роботи підприємства та інших показників його діяльності [10].

Слід зазначити, що основні засоби - це активи, що потребують особливого підходу до їх оцінки. Оцінка основних засобів - вельми динамічна облікова категорія. Прийняття об'єкта на баланс за історичною собівартістю -

на цьому не закінчується „оціночна" робота, а радше лише починається. Власне бухгалтерський облік основних засобів це у певному розумінні і є безперервний процес їх оцінки.

Кожен об'єкт основних засобів використовується тривалий час, протягом якого відбуваються зміни в умовах його відтворення.

Існують такі види вартостей:

- 1) первісна;
- 2) справедлива;
- 3) переоцінена (відновна);
- 4) залишкова вартість;
- 5) ліквідаційна вартість.

Первинна вартість основних засобів розглядається: одна її частина протягом терміну експлуатації поступово збільшується і капіталізується в інших активі їх формах, а інша поступово зменшується до рівня ліквідації. Крім того первинна вартість може далі формуватися після введення їх в експлуатацію, тобто може змінюватися під впливом різних обставин: збільшуються на вартість робіт з реконструкції і модернізації, збільшується на суму дооцінки і зменшується на суму уцінки. Для досягнення мети бухгалтерського обліку (надання користувачам фінансової звітності правдивої, повної і неупередженої) дуже важливо, щоб уся ця вартісна динаміка чітко відстежувалася.

Залишкова вартість характеризує ту частину вартості основних засобів, яка ще не перенесена на виготовлений продукт, тобто залишається у засобах праці на даний момент, її розмір визначають шляхом знаходження різниці первинної вартості і суми зносу.

Вартість основних засобів, за якою вони відображені в балансі, може не відповідати їх реальній (справедливій) вартості. В такому випадку, виникає необхідність вартість основних засобів привести до їх реальної вартості. Згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку приведення залишкової вартості об'єкта до їх справедливої вартості називається переоцінкою основних засобів.

Проведення переоцінки основних засобів, здійснюється добровільно, за рішенням підприємства, якщо його залишкова вартість значно відрізняється від справедливої вартості на дату балансу. У разі переоцінки об'єкта основних засобів на ту саму дату здійснюється переоцінка всіх об'єктів групи основних засобів, до якої належить цей об'єкт.

Переоцінена вартість та сума зносу основних засобів визначається множенням відповідно первинної вартості на індекс переоцінки, який визначається діленням справедливої вартості на залишкову вартість об'єкта.

Зміна вартості об'єкта основних засобів може відбуватися як у бік збільшення (дооцінки), так і у бік зменшення (уцінки) [14]. Сума дооцінки залишкової вартості об'єкта основних засобів включається до складу додаткового капіталу, а сума уцінки - до складу витрат.

Вартість, яка амортизується первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості.

Ліквідаційна вартість суми коштів або вартість інших активів, які підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення терміну їх використання (експлуатації), із вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією).

1.3 Знос і амортизація основних виробничих фондів підприємства

Основні фонди, що беруть участь в процесі виробництва, поступово втрачають ті корисні властивості знарядь і засобів праці, які визначають їх місце і роль в системі розширеного виробництва, тобто піддаються фізичному і моральному зносу.

Дві групи факторів впливають на термін експлуатації об'єктів основних засобів:

1) природне зношування в процесі виконання виробничих потреб та фізичний вихід з ладу під впливом часу, що воно експлуатується, пошкодження та знищення;

2) функціональні причини, які широко поширені в розвинених країнах з ринковою економікою та виробничого обладнання старіння завдяки новій технології. Це знаходить своє вираження в таких випадках, навіть якщо фізично повні зупинки, щоб відобразити природу бізнесу. Ці зміни не відбуваються з причини зносу, тому, знизити витрати на виробництво цих машин в нових умовах (у зв'язку з використанням науково - технічного прогресу), або як частина триваючого діяльність старих автомобілів, як нових, призводить до виробництва високої вартості.

Таким чином, існує два типи зносу основних фондів:

1. фізичний знос;
2. моральний знос.

Під фізичним зносом розуміють прогресивну втрату основних засад своєї первісної споживної вартості, отриманої не тільки в ході його роботи, але і їх бездіяльності (вихід з ладу зовнішніх впливів, атмосферних ефектів, корозії).

На фізичному рівня їх зносу залежить від наступних факторів:

- Характеристики процесу (сила тиску, швидкості і т.д.);
- Інтенсивність використання протягом довгого часу;
- Якість матеріалів;
- Кваліфікація робітників;
- Якість обслуговування та інше.

Розрізняють повне або часткове амортизації основних засобів.

Після завершення знос існуючих фондів ліквідована і замінена новою (продовження будівництва або заміни капіталу новим). Зсув частковим ремонтом зносу.

Фізичний знос і амортизація може бути розрахована за наступною формулою:

$$Z_p = \frac{T_p}{T_n} \cdot 100\% \quad (1.2)$$

де T_p - Реальне термін служби (в роках);

T_n – нормальний термін служби (в роках).

Моральне старіння - це зниження вартості машин та обладнання під впливом скорочення витрат суспільно необхідного відтворення (перша форма морального зносу); або зниження їх цінності із за появи на ринку більш сучасного обладнання, більш просунутою і прибутковою та обладнання (другої форми морального зносу). Під впливом стереотипів старіння майна в знаходяться позаду технічного прогресу та по своїх технічних характеристиках.

Облік амортизації основних засобів досягається за допомогою амортизації. Амортизація основних засобів за своєю суттю є економічним механізмом покрокового передавання вартості зношеної частини обладнання на продукцію що випускається, для відновлення і акумулювали коштів для

подальшого відтворення основних засобів. Таким чином, амортизаційні відрахування є частиною вартості капіталу, який в кожному періоді в списується як витрати в залежності від часу життя об'єкта.

Іншими словами, амортизація - є грошовим вираження фізичного старіння в виробничому функціонуванні.

З точки зору ринкових відносин вартість амортизації істотно впливає на економічний розвиток підприємства. З однієї точки зору занадто висока частка платежів збільшує кількість виробничих витрат і відповідно, знижує конкурентоспроможності продукції, зменшує кількість прибутку і може серійно зменшити діапазон можливостей на підприємстві зменшивши рівень син економічного розвитку. З іншого боку, збільшена частка, оборотність коштів, вкладених в розстрочку покупки основних засобів, що призводить до їх старіння і, отже, зниження конкурентоспроможності, втрати свого становища на ринку. Таким чином, амортизаційні витрати є складною економічною категорією.

Міжнародні стандарти фінансової звітності амортизація визначається як «поступка втрат вартості активів при тривалому терміні його життя.» При цьому вказується, що амортизація за обліковий період залежно від прийнятої облікової політики прямо чи опосередковано зараховується на рахунок прибутків або збитків і відображається у фінансовій звітності. Іншими словами, амортизаційні відрахування визнаються як витрати і прямо або побічно віднімаються з доходу.

Положення Міжнародних стандартів взаємопов'язані з чинним національним стандартом - Положенням з бухгалтерського обліку «Витрати організації (, в якому» витратами по звичайних видах діяльності вважається також відшкодування вартості основних засобів, нематеріальних активів та

інших активів, що амортизуються, здійснюваних у вигляді амортизаційних відрахувань».

Амортизується майно розподіляється по амортизаційних групах відповідно до термінів його корисного використання. Термін корисного використання - період, протягом якого об'єкт основних фондів служить для виконання цілей організації. Термін корисного використання визначається організацією самостійно на дату введення в експлуатацію даного об'єкта амортизується майна на основі класифікації основних засобів.

Амортизується майно об'єднується в 10 амортизаційних груп:

1) із корисним терміном експлуатації в межах від 1 року, включно до 2 років;

2) із корисним терміном експлуатації в межах від 2 року, включно до 3 років;

3) із корисним терміном експлуатації в межах від 3 року, включно до 5 років;

4) із корисним терміном експлуатації в межах від 5 року, включно до 7 років;

5) із корисним терміном експлуатації в межах від 5 року, включно до 19 років;

6) із корисним терміном експлуатації в межах від 10 року, включно до 15 років;

7) із корисним терміном експлуатації в межах від 15 року, включно до 20 років;

8) із корисним терміном експлуатації в межах від 20 року, включно до 25 років;

9) 3 із корисним терміном експлуатації в межах від 25 року, включно до 30 років;

10) із корисним терміном експлуатації від 30 і далі.

Для основних засобів таких видів, які не включені в амортизаційні групи, термін корисного використання встановлюється організацією відповідно до технічних умов та рекомендаціями організацій-виробників.

Облік амортизації на його розрахунки здійснюється відповідно до вимог, які визначають порядок амортизації основних засобів. Амортизація нараховується за основними засобами, розташованих у власності, господарського відання, оперативного управління та оренди згоди організації. У той час як амортизація основних засобів організацій, що працюють за договором оренди цих організацій, як здійснюється орендарем за майно на правах власності.

Відповідно до вимог організації мають право робити свій власний вибір методів амортизації, які включають в себе:

- 1) лінійний спосіб ;
- 2) спосіб зменшується балансу;
- 3) спосіб амортизації за сумою чисел років терміну корисного використання;
- 4) спосіб амортизації пропорційно обсягу продукції (робіт).

Для цілей оподаткування, податковий кодекс передбачає, відповідно, два методи амортизації:

- Лінійним способом;
- Нелінійна метод.

Слід зазначити, що відповідно до вимог податкового кодексу щодо будівель, передавальні пристрої у восьмому - амортизаційні групи десятий відноситься тільки лінійного методу амортизації.

При встановленні компанії в обліковій політиці для цілей оподаткування прямолінійний метод амортизації норма амортизації по кожному об'єкту амортизується майна визначається за формулою:

$$K = \frac{1}{n} \cdot 100\% \quad (1.3)$$

де K – норма амортизації у відсотках до первісної (відновлювальної) вартості об'єкта амортизується майна;

n - термін корисного використання цього об'єкта амортизується майна, виражений в місяцях.

Норму амортизації об'єкта основних фондів можна також визначити за такою формулою:

$$K = \frac{\Phi - \Phi_{лікв}}{n \cdot \Phi} \cdot 100\% \quad (1.4)$$

де Φ - первісна вартість капіталу, грн.;

$\Phi_{лікв}$ - ліквідаційна вартість активів, грн.;

n - термін корисного використання майна, років.

При встановленні компанії в обліковій політиці для цілей оподаткування застосовується нелінійний метод нарахування амортизації, використовуючи наступний порядок розрахунку амортизації. До 1-го числа податкового періоду з початку, що облікова політика для цілей оподаткування, встановленого нелінійного методу амортизації, амортизація для кожної групи (підгрупи)

визначається загальний баланс, який розраховується як загальна вартість всіх активів, що амортизуються, пов'язані з амортизацією групи (підгрупи).

Основна баланс кожна група амортизація (підгрупа) зменшується на нарахована для цієї групи (підгрупа) амортизації. Сума нарахованої амортизації за один місяць для кожного амортизаційної групи (підгрупи) визначається з продукту загальному балансі відповідного амортизаційної групи (підгрупи) на початок місяця і амортизації за такою формулою:

$$A_m = B \cdot \frac{K}{100\%} \quad (1.5)$$

де A_m - сума нарахованої за один місяць амортизації для відповідної амортизаційної групи (підгрупи);

B - сумарний баланс відповідної амортизаційної групи (підгрупи);

K - норма амортизації для відповідної амортизаційної групи (підгрупи).

При застосуванні нелінійного методу нарахування амортизації застосовуються такі норми амортизації (табл. 1.1):

Таблиця 1.1.

Норми амортизації при нелінійному методі нарахування амортизації

Група амортизації	Амортизаційна норма (місячна), %
1	14,3
2	8,8
3	5,6
4	3,8
5	2,7
6	1,8
7	1,3
8	1,0
9	0,8
10	0,7

Річна сума амортизаційних відрахувань визначається при лінійному способі виходячи з первісної вартості об'єкта основних засобів і норми амортизації, обчисленої виходячи з терміну корисного використання цього об'єкта. Розрахунок річної суми амортизації ($A_{рік}$) здійснюється за такими формулами:

$$A_{рік} = \frac{\Phi - \Phi_{лікв}}{n} \cdot 100\% \quad (1.6)$$

$$A_{рік} = \frac{\Phi \cdot K}{100\%} \quad (1.7)$$

де Φ – відновлювальна вартості первинного капіталу, грн.;

$\Phi_{лікв}$ - ліквідаційна вартість активів, грн; .

n - роки життя ;

K – амортизаційна норма, %.

Річна сума амортизації визначається на основі методу, який використовується, а саме:

1) лінійний метод - на основі первісної вартості або заміни (поточної) вартості від переоцінки й амортизації , розрахованої на основі терміну корисного використання.

2) метод зменшення залишку - з залишкової вартості майна на початок року та амортизації, розрахованої на основі терміну корисного використання і коефіцієнта прискорення , визначеної відповідно до законодавства. Коефіцієнт прискорення визначається органами виконавчої влади, яка розробила список високотехнологічних галузей і ефективних видів машин і устаткування. По об'єктах орендованих майно, що належить активної частини основних засобів ,

коефіцієнт прискорення визначається умовами договору лізингу, а не може бути більше 3 .

Слід зазначити , що за допомогою цього методу амортизації не може бути повністю амортизувати вартість основного засобу протягом терміну корисного використання. Тому при виборі цього методу необхідно використовувати для налаштування норми амортизації фактором.

3) У методі віднімання за сумою чисел років терміну корисного використання - з початкової або відновної вартості, помноженої на щорічному співвідношенні , де в чисельнику - число років, що залишаються до кінця терміну корисного використання об'єкта, а знаменник - сума чисел років служби об'єкта.

4) У способі амортизації пропорційно обсягу продукції (робіт) - виходячи з натурального показника обсягу продукції в звітному періоді і співвідношення первинної вартості основних засобів і передбачуваного обсягу продукції (працювати) для всієї терміну корисного використання об'єкта.

Місячна сума амортизації незалежно від методу розрахунку становить від 1 / 12 від річної відсоткової ставки.

Метод вибору амортизації для групи однорідних предметів, використовуваних протягом усього терміну їх корисного використання.

Таким чином, процес амортизація включає в себе:

- Амортизація Списання, тобто зниження вартості інвестованого капіталу;
- Включення в повному обсязі зносу в ціну товару, який проводиться з використанням даних основних засобів і спрямованих на реалізацію;
- Кредитування ступінь зносу включені в ціну товарів на рахунок амортизації за збереження капіталу на тому ж рівні.

Незважаючи на важливість амортизації як джерела відтворення капіталу, неможливо здійснювати розвиток виробництва тільки через амортизації з

теоретично розроблений як компенсація обладнання пенсію. Крім того, є об'єктивні чинники, які обмежують його здатність як джерела фінансування для розширеного відтворення:

- амортизація нараховуватися компанії тільки як частина виручки від реалізації, тобто не достатньо просто мати основні засоби виробництва - вони повинні принести реальний дохід;

- в результаті інфляції на зміни цін на основні засоби, що робить його важко здійснювати через амортизації не тільки продовжений, але простого відтворення;

- введення додаткових основних засобів та забезпечує збільшення вартості сировини, робочої сили і т.д., що забезпечує фінансування необхідності інших джерел. Виходячи з цих факторів, впливає, що нормальна зростає підприємницька фірма може обійтись без іншого джерела капіталу - прибутку.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Загальний аналіз діяльності товариства з обмеженою відповідальністю "Ліском - Шпон"

Товариство з обмеженою відповідальністю "Ліском - Шпон" створено згідно Засновницької угоди від 3 вересня 1996 року на основі Цивільного та Господарського кодексів України, законами України "Про господарські товариства", "Про цінні папери і фондову біржу", "Про власність", "Про зовнішньоекономічну діяльність" та іншими законодавчими актами України, Засновницькою угодою, статутом та внутрішніми документами. Засноване підприємство акціонерами за адресою: м. Тернопіль, вулиця Бригадна, 46. Для розвитку товариство має багато передумов. Розташоване підприємство в межах міста, має з ним гарний зв'язок з дорогами з твердим покриттям. Організація має потужні водопровідно - каналізаційні мережі.

Майно товариства з обмеженою відповідальністю "Ліском - Шпон" сформоване з вкладів учасників, а саме із акцій акціонерів. Воно визначене в сумі 36400 грн, яке формується за рахунок випуску простих іменних акцій в кількості 7000 штук номінальною вартістю 5 гривень 20 копійок. Збільшення статутного капіталу товариства за рішенням загальних зборів акціонерів здійснюється шляхом випуску нових акцій після повної сплати випущених акцій кожним з акціонерів.

Товариство є юридичною особою, що має самостійний баланс і діє на засадах повного господарського розрахунку, тобто поточні і валютні рахунки в банківських установах, круглу печатку зі своїм повним найменуванням та ідентифікаційним кодом, штамп, фірмовий бланк, інші засоби індивідуалізації. Товариство має право відкривати рахунки в іноземних банках у відповідності з чинним законодавством України. Товариство самостійно обирає банки для здійснення кредитно - розрахункових операцій.

Метою діяльності підприємства є одержання прибутку шляхом ефективного використання наявного виробничого потенціалу через створення сприятливих умов для ефективного використання сировини, трудових ресурсів та виробничих потужностей, задоволення соціально - економічних інтересів акціонерів та працівників товариства, шляхом втілення нових прогресивних технологій, форм організації виробництва, залучення інвестицій для розвитку виробництва і випуску високоякісної продукції.

Діяльність ТОВ "Ліском - Шпон" полягає в :

- виробництві шпону струганого, лущеного, меблів, іншої продукції;
- виробництві продукції і товарів промислово-технічного призначення;
- виробництві товарів народного споживання;
- виготовленні і реалізації іграшок, рекламно-сувенірної продукції і предметів флористики з скла, пластмаси, дерева та інших матеріалів;
- проектно-вишукувальні робіт, будівництві, ремонті, експлуатації виробничих і побутових об'єктів;
- оренді та наданні в користування рухомого та нерухомого майна.

Прибуток товариства утворюється з надходжень від його діяльності після покриття матеріальних та прирівняних до них витрат і витрат на оплату праці. З балансового прибутку сплачуються передбачені законодавством України податки та інші платежі до бюджету. Чистий прибуток, одержаний після зазначених розрахунків і утворення резервного фонду, залишається у повному розпорядженні товариства та розподіляється в порядку визначеному загальними зборами акціонерів. За рахунок чистого прибутку підприємства створюється фонд сплати дивідендів. Розмір нарахований за рік суми цього фонду затверджується загальними зборами акціонерів за пропозицією Наглядової Ради Товариства.

Право на отримання дивідендів пропорційно частці кожного мають акціонери, які є учасниками товариства на початок терміну виплати дивідендів. Дивіденди нараховуються тільки на повністю оплачені акції. Розмір дивідендів

нараховується в гривнях на одну акцію. Дивіденди виплачуються за рішенням загальних зборів акціонерів один раз на рік за підсумками календарного року. Сплата дивідендів здійснюється шляхом перерахування їх на рахунки акціонерів у банках або іншим чином за рішенням правління Товариства протягом року, починаючи з 1 червня року, наступного за звітним [21].

Управлінськими органами товариства є:

- Загальні збори акціонерів товариства;
- Рада акціонерного товариства (Наглядова рада);
- Правління акціонерного товариства.

Вищим органом товариства є Загальні збори акціонерів, які здійснюють загальне керівництво діяльністю товариства, визначають мету і стратегію його розвитку. Загальні збори акціонерів правомочні розглядати і приймати остаточні рішення з будь-яких питань діяльності товариства.

До компетенції Загальних зборів акціонерів належить:

- визначення основних напрямків діяльності підприємства і затвердження його планів та звітів про їх виконання;
- внесення змін до статуту товариства, прийняття рішень про зміну статутного капіталу;
- обрання та відкликання членів Ради товариства та її голови, ревізійної комісії та її голови, членів правління товариства, призначення голови правління;
- затвердження річних результатів діяльності товариства, включаючи його дочірні підприємства, затвердження звітів і висновків ревізійної комісії, порядку розподілу прибутку (дивідендів), визначення порядку покриття збитків;
- прийняття рішень про організацію, реорганізацію та ліквідацію дочірніх підприємств, філій і представництв товариства, затвердження їх статутів і положень;
- винесення рішень про притягнення до майнової відповідальності посадових осіб товариств;

- затвердження правил процедури та інших внутрішніх документів товариства, визначення його організаційної структури;
- вирішення питання про придбання товариством акцій, що випускаються ним;
- визначення умов оплати праці посадових осіб товариства, його дочірніх підприємств, філій та представництв;
- затвердження положень про Раду, Правління, Ревізійну комісію товариства;
- прийняття рішення про передачу ведення реєстру власників іменних цінних паперів товариства;
- затвердження кредитних договорів, договорів по заставі майна товариства, укладених на суму, що перевищує 1000000 (один мільйон) гривень;
- прийняття рішень про припинення діяльності товариства, призначення ліквідаційної комісії і затвердження ліквідаційного балансу.

До виключної компетенції загальних зборів акціонерів належать і не можуть бути передані іншим органам товариства :

- визначення основних напрямів діяльності товариства;
- внесення змін до статуту товариства;
- прийняття рішення про анулювання викуплених акцій;
- прийняття рішення про зміну типу товариства;
- прийняття рішення про розміщення, дроблення або консолідацію, форму існування, викуп акцій товариства;
- прийняття рішень про зміну (збільшення, зменшення) статутного капіталу товариства;
- затвердження положень про загальні збори, наглядову раду, виконавчий орган та ревізійну комісію товариства, а також внесення змін до них;

- затвердження інших внутрішніх документів товариства, якщо інше не передбачено статутом товариства;
- затвердження річного звіту товариства;
- розподіл прибутку і збитків товариства, визначення порядку покриття збитків;
- затвердження розміру річних дивідендів;
- прийняття рішень з питань порядку проведення загальних зборів;
- обрання членів наглядової ради, затвердження умов цивільно-правових або трудових договорів, що укладатимуться з ними, встановлення розміру їх винагороди, обрання особи, яка уповноважується на підписання цивільно-правових договорів з членами наглядової ради;
- прийняття рішень про припинення повноважень членів наглядової ради;
- обрання голови та членів ревізійної комісії, прийняття рішення про дотермінове припинення їх повноважень;
- затвердження висновків ревізійної комісії ;
- прийняття рішення за наслідками розгляду звіту наглядової ради, звіту правління, звіту ревізійної комісії;
- затвердження принципів (кодексу) корпоративного управління товариства;
- прийняття рішень про організацію, реорганізацію та ліквідацію дочірніх підприємств, філій і представництв товариства, затвердження їх статутів і положень;
- прийняття рішення про передачу ведення реєстру власників іменних цінних паперів товариства;
- прийняття рішень про ліквідацію Товариства, обрання ліквідаційної комісії, затвердження порядку і термінів ліквідації, порядку розподілу між акціонерами майна, що залишається після задоволення вимог кредиторів та затвердження ліквідаційного балансу.

Матеріально - технічна база підприємства складається з:

- власних виробничих основних фондів (будівлі, споруди, транспорт);
- орендованих виробничих фондів (будівлі, торгова й складська площа);
- малоцінних і швидкопсувних предметів.

ТОВ "Ліском - Шпон" складається з:

- виробничих приміщень у м. Тернополі загальною площею 1300 кв.м;
- має земельну ділянку у передмісті, на якій розміщено споруду офісу фірми площею 10 ар.;
- чотири легкових автомобілі та автобус;
- сушка власного проектування;
- часткове обладнання (ручні інструменти, 5 фрезерні верстати, вертикальна та стрічкова пилорами, шліфувальний верстат);
- офісна техніка.

Підприємство знімає в оренду:

- автобус;
- верстати (шипорізний, 3 торцювальних, преси повздовжнього та звичайного склеювання, 2 чотиристоронні);
- сушильна камера "KATRES";
- автонавантажувач.

Виробнича інфраструктура товариства з обмеженою відповідальністю "Ліском - Шпон" включає:

- допоміжні та обслуговуючі господарства, цехи та дільниці;
- комунікаційні мережі;
- засоби збирання та обробки інформації;
- природоохоронні споруди.

Необхідними умовами ведення виробничої діяльності є наявність системи технічного обслуговування підприємства, яка влючає у себе ремонтне, інструментальне, транспортне, енергетичне та складське господарства.

На даному підприємстві ремонтне господарство являє собою відділ головного технолога, механіка та заточний цех, в якому проводяться операції з пилами, фрезами та іншими комплектуючими верстатів. Підприємство використовує централізовану форму організації ремонтно-профілактичних робіт, тобто весь ремонтний персонал підпорядковується головному технологу.

Інструментальне господарство на даному виробництві представлене сукупністю ручних засобів праці (всі види різального інструменту, столярські набори), вимірювальні та складальні інструменти, а також інші пристрої. Оскільки підприємство мале, то немає конкретно інструментального відділу чи цеху.

Транспортне господарство має велике значення для виробництва. Для перевезення кругляка дерева від постачальників на виробничі приміщення підприємство використовує найманий транспорт - тягачі. Розвантаження відбувається за допомогою кран-балки. Після того як кругляк розпилять на потрібні розміри його перевозять у сушильну камеру. Завантаження і розвантаження сушильної камери відбувається за допомогою електрокара, який є загально цеховим транспортом. Також підприємство використовує між операційний транспорт - локри. За їх допомогою у цеху перевозять піддони із заготовками.

Енергетичне господарство товариства - опалення приміщень, тобто використовує котли, паливом яким слугують відходи від пиломатеріалів та деревна стружка. Також ці котли використовуються для сушильних камер. На території підприємства розміщена свердловина. Електроенергію на виробничі потреби постачає Тернопільська РЕМ.

Таким чином, підприємство "Ліском - Шпон" засноване на колективній власності, тобто його майно створене акціонерами товариства, що підпорядковується Цивільним та Господарським кодексам України та Законам України. Вищим органом товариства є Загальні збори акціонерів, які здійснюють загальне керівництво діяльністю товариства, визначають мету і стратегію його розвитку. Загальні збори акціонерів правомочні розглядати і

приймати остаточні рішення з будь - яких питань діяльності товариства. Прибуток товариства утворюється з надходжень від його діяльності після покриття матеріальних та прирівняних до них витрат і витрат на оплату праці. З балансового прибутку сплачуються передбачені законодавством України податки та інші платежі до бюджету. За рахунок чистого прибутку підприємства створюється фонд сплати дивідендів. Розмір нарахований за рік суми цього фонду затверджується загальними зборами акціонерів за пропозицією Наглядової Ради Товариства.

Метою діяльності підприємства є одержання прибутку шляхом ефективного використання наявного виробничого потенціалу через створення сприятливих умов для ефективного використання сировини, трудових ресурсів та виробничих потужностей, задоволення соціально - економічних інтересів акціонерів та працівників товариства, шляхом втілення нових прогресивних технологій, форм організації виробництва, залучення інвестицій для розвитку виробництва і випуску високоякісної продукції. Діяльність товариства полягає у виробництві шпону струганого, лущеного, меблів, іншої продукції, виробництві продукції і товарів промислово-технічного призначення, виробництві товарів народного споживання, виготовленні і реалізації іграшок, рекламно-сувенірної продукції і предметів флористики з скла, пластмаси, дерева та інших матеріалів, проектно-вишукувальних робіт, будівництві, ремонті, експлуатації виробничих і побутових об'єктів, оренді та наданні в користування рухомого та нерухомого майна. Необхідними умовами ведення виробничої діяльності є наявність системи технічного обслуговування підприємства, яка включає у себе ремонтне, інструментальне, транспортне, енергетичне та складське господарства.

2.2 Фінансово – економічної аналіз діяльності підприємства

В цілому фінансово-економічна діяльність в ТОВ "Ліском -Шпон" ведеться у відповідності з чинним законодавством. На підприємстві створені необхідні умови для правильного ведення економічної діяльності, затверджені правила документообороту і технології обробки інформації, система рахунків реєстрів. Підприємству надали відповідну форму діяльності, порядок і спосіб реєстрації та узагальнення інформації в них з дотриманням єдиних методологічних засад та з урахуванням особливостей господарської діяльності й наявної технології обробки облікових даних, звітності й контролю господарських операцій затверджує правила документообороту і технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків.

ТОВ "Ліском - Шпон" знаходиться на загальній системі оподаткування сплачує податки: ПДВ, податок на прибуток, місцеві податки, податки на землю, податок на торговий патент, екологічний податок, прибутковий податок із заробітної плати, внески до фондів соціального страхування, пенсійний фонд, сприяння зайнятості населення та інші.

Облік і документообіг в товаристві організуються у відповідності до чинного законодавства України. Перший фінансовий рік починається з дати реєстрації товариства і завершується 31 грудня цього ж року, наступні фінансові роки визначаються відповідно до календарних. Підсумки діяльності відображаються у щомісячних, квартальних і річних балансах. Фінансово - господарська діяльність підприємства здійснюється відповідно до рішень про напрямки діяльності товариства на кожний рік, що приймаються загальними зборами. Правління товариства зобов'язано протягом 30 робочих днів після закінчення фінансового року скласти річний звіт за минулий рік, що включає річний баланс, звіт про фінансові результати та їх використання, звіт про фінансово - майновий стан і надати їх для перевірки аудитором товариства та ревізійній комісії [3].

Правління товариства скликає загальні збори не пізніше 120 календарних днів від дня закінчення звітного року для заслуховування і затвердження річного звіту та прийняття рішення про розподіл балансового прибутку. Річний звіт не може бути затверджений без висновку ревізійної комісії та аудитора товариства.

Протягом фінансового року, в період між Загальними зборами акціонерів, про фінансово-економічний стан звітують голова правління і голова ревізійної комісії. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку несе голова правління товариства.

За наслідками ревізії ревізійна комісія зобов'язана скликати позачергові загальні збори акціонерів, засідання ради і правління товариства у разі виникнення загрози суттєвим інтересам товариства або виявлення зловживань, вчинених посадовими особами.

Ревізійна комісія вирішує питання, пов'язані із проведенням перевірок та організацією роботи на своїх засіданнях. Засідання проводяться за необхідністю, але не менше одного разу на шість місяців, а також перед початком перевірок та за їхніми результатами. Ревізійна комісія є правомочною приймати рішення, якщо в засіданні беруть участь не менше половини її членів. Рішення ревізійної комісії вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало більше половини членів ревізійної комісії, які беруть участь у засіданні [12].

На сьогоднішній день за новим законодавством на деякі види послуг касову книгу не ведуть. Всі податки і виручка тепер знаходяться в комп'ютері, програмі 1-S підприємства.

Якість продукції ТОВ "Ліском - Шпон" багато в чому визначається кадровим складом і кваліфікацією співробітників. Кадрова політика характеризується такими особливостями:

– найбільша кількість співробітників це добросовісний персонал , який здійснює безпосередню роботу по підготовці сировини а також

виготовленню продукції, а саме 68,7% працівників компанії мають вищу освіту, 31,3% - середню спеціальну (технічна);

– 51,3 % співробітників молодше 30 років, 29% - у віці від 35 до 45 років, 8,5 % - від 45 до 60 років, 3,1 % - понад 60 . Таким чином , можна говорити про певний віковому балансі кадрів на підприємстві, коли молодість поєднується з досвідом. Штат переважно чоловічий (79,8 %);

– плинність кадрів невисока так як у 2011 році було звільнено 1 співробітник за власним бажанням у зв'язку зі зміною роботи. В цей же час на його місце був прийнятий новий співробітник (верстатник деревообробних верстатів), а також прийнятий на роботу ще один менеджер з пошуку нових ринків збуту. У 2012 році один із співробітників був звільнений з причини алкоголізму (начальник ділянки розпиловки), але це вкрай рідкісна для підприємства ситуація, і був прийнятий на заміну який пішов новий працівник, а також прийнята на роботу ще одна прибиральниця. Можна говорити, що на підприємстві стабільний штат.

Для економічного стимулювання працівників встановлена наступна система оплати праці: оклад + % від виробленої продукції. Оклад для верстатника становить 1800 грн. , Для майстра наладчика верстатів - 2200 грн. Відсоток коливається від 2% до 4 % залежно від складності виробу, і породи деревини з якої виробляється шпон. З липня 2014 року введена система штрафів за результатами перевірок роботи верстатників, за недотримання виконання нормативно-правових актів з техніки безпеки. Принцип управління полягає в тому, що всі співробітники підпорядковуються одній людині - Голові Правління Товариства. Від нього виходять всі накази та ідеї, які виконуються беззаперечно. Якщо поставлені цілі виконуються вчасно, співробітники отримують премію, і за порушення наказу від начальства, буде застосований штраф. Людей, які легко і швидко навчаються і підкоряються всім правилам та встановленим законам, даного підприємства заохочують підвищенням у посаді. На підприємстві ТОВ "Ліском-Шпон" заробітна плата не фіксована, розраховується виходячи з виконаних робіт. Місяць складається з 25 робочих

днів. Переробка в організації вітається. Видача заробітної плати проводиться два рази на місяць (аванс на початок і заробітна плата на кінець місяця) [14].

Взагалі, на даний момент, подібний бізнес - один з найбільш перспективних і швидко галузей, що приносить по всьому світу прибуток. Виробництво шпону виконує велику роль на українському ринку, здатну приносити непоганий дохід у державний бюджет. З кожним роком зростає кількість потреб шпону, як у нашій країні, так і за кордоном. І люди хочуть для себе якісну і екологічно чисту продукцію, а це означає, що вони вибирають краще. Жорстка конкуренція на ринку змушує менеджерів вдаватися до різних PR ходів і неординарним маркетинговим ідеям. Разом з тим масштаби здійснення PR діяльності в деревообробці і виробництві меблів в Україні в порівнянні з-за кордоном значно менше. Найчастіше характер здійснення PR діяльності в цьому бізнесі залежить від специфіки, рівня та виробництва.

Перш ніж тут говорити про PR слід зазначити, що рідко йде мова про діяльність спеціально виділеного відділу по зв'язках з громадськістю. Найчастіше в підприємстві одна людина з маркетингу та реклами, яка і займається надаваних послуг. Завдання PR полягає в тому, щоб налагодити взаєморозуміння, позитивне ставлення і довіру партнерів-покупців до пропозицій на тривалу перспективу. Мова йде про формування в очах партнерів позитивного іміджу, хорошої репутації й поваги до підприємства.

Робота з корпоративними клієнтами є одним з найважливіших напрямів ТОВ "Ліском –Шпон".

Для оцінки фінансово-економічного стану підприємства необхідна відповідна інформаційна база. Такою є звіт про фінансові результати діяльності і баланс - підсумковий синтетичний документ про склад засобів діяльності підприємства та джерела їхнього формування в грошовій формі на певну дату (кінець кварталу, року).

Фінансово-економічний стан підприємства характеризується ступенем його прибутковості та оборотності капіталу, фінансової стійкості та динаміки структури джерел фінансування, здатності розраховуватися за борговими

зобов'язаннями. Правильна оцінка фінансових результатів діяльності та фінансово-економічного стану підприємства за сучасних умов господарювання дуже потрібна як для його керівництва і власників, так і для інвесторів, партнерів, кредиторів, державних органів.

Оцінка фінансово-економічного стану підприємства на фіксовану дату здійснюється на підставі аналізу відповідних показників, а саме горизонтальний і вертикальний аналіз майна підприємства (табл. 2.1), аналіз складу, структури та динаміки активів балансу, горизонтальний і вертикальний аналіз джерел формування капіталу підприємства, аналіз ліквідності балансу та інше [24].

За даними табл. 2.1 можна зробити наступні висновки:

– майно всього по підприємству у 2016 р. зменшилось порівняно з 2014 р. на 32,5%. Разом з тим оборотні активи підприємства у 2016 р. порівняно з 2014 р. зменшились аж на 45,0%, а необоротні активи зменшились на 4,4% у результаті чого частка необоротних активів у 2016 р. збільшилась на 12,7 в. п., але разом з тим частка оборотних активів зменшилась на 12,9 в. п. Така динаміка вказує на зменшення коефіцієнтів співвідношення оборотних і необоротних активів;

– необоротні активи, що свідчить про орієнтацію на створення умов для розширення основної діяльності. В 2014 р. вони становили 25,9%, а в 2013 р. вони становили 36,4%, що на 10,5 в.п. більше;

– зменшення оборотних активів пояснюється зменшенням фондів обігу (на 246,5 тис. грн, або 12,9%). Зменшення виробничих запасів (32,5%) не перевищило зменшення майна в цілому (32,5%), що свідчить про стабільність частки виробничих запасів у майні (5,2% у 2014 р. та в 2016 р.). Така тенденція свідчить про стійке положення виробничого потенціалу підприємства;

– частка готової продукції і товарів у майні зменшилася з 53,4 тис. грн у 2014 р. до 38,6 тис. грн у 2016 р., що становить 27,7 %. Хоча темп приросту продукції зменшився, але він не перевищив зменшення в майні підприємства всього. Це свідчить про ефективність маркетингової політики на підприємстві;

**Горизонтальний і вертикальний аналіз майна
ТОВ "Ліском - Шпон" (станом на кінець року)**

Показник	2014 р.		2015 р.		2016 р.		Зміни (+,-) 2016 р. до 2014 р	
	сума, тис. грн.	у % до під- сумк у	сума, тис. грн.	у % до під- сумк у	сума, тис. грн.	у % до під- сумк у	абсо- лютне, тис. грн	від- носна, %
Майно - всього	1663,4	100,0	1871,6	100,0	1122,4	100,0	-270,5	-32,5
Необоротні активи	505,6	30,4	544,6	29,1	483,2	43,1	-11,2	-4,4
Основні засоби	430,8	25,9	395,8	21,2	408,4	36,4	-11,2	-5,2
Оборотні активи	1157,8	69,6	1327	70,9	636,6	56,7	-260,6	-45,0
Оборотні виробничі фонди	86,8	5,2	83,4	4,5	58,6	5,2	-14,1	-32,5
Виробничі запаси	86,8	5,2	83,4	4,5	58,6	5,2	-14,1	-32,5
Фонди обігу	1071	64,4	1243,6	66,5	578	51,5	-246,5	-46,0
Готова продукція і товари	53,4	3,2	33,8	1,8	38,6	3,4	-7,4	-27,7
Поточна деб. заборгованість	328,6	19,8	315,4	16,8	33,4	2,9	-147,6	-89,8
Грошові кошти і поточні фін. інвестиції	686,6	41,3	500	26,7	500	44,6	-93,3	-27,2
Інші оборотні активи	2,4	0,1	1,8	0,1	6	0,5	+1,8	-
Витрати майбутніх періодів	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Необоротні активи та групи вибуття	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-

– грошові кошти і поточні фінансові інвестиції зменшилися 93,3 тис. грн.. Така тенденція є негативною для підприємства, тому що вони відповідають за розрахунки, які підприємство може здійснювати негайно і забезпечують платоспроможність підприємства.

До позитивних факторів можна віднести зменшення дебіторської заборгованості аж на 89,8%. Зниження частки поточної дебіторської заборгованості в майні з 19,8% у 2014 р. до 3,0% у 2016 р. (16,8 в. п.) свідчить про покращення стану розрахунків підприємства з дебіторами.

Інші оборотні активи у структурі майна збільшилися з 1,2 тис. грн у 2014 до 3,0 тис. грн у 2016, що на 1,8 тис. грн (0,39 в. п.) більше порівняно з попереднім роком.

Логічним продовженням аналізу є аналіз складу, структури та динаміки активів балансу табл. 2.2. Актив балансу містить інформацію про розміщення капіталу, що є в розпорядженні підприємства, тобто про вклад його в конкретне майно та матеріальні цінності, про залишки вільної грошової готівки та ін.

За результатами аналізу складу, структури та динаміки активів балансу підприємства можна сформулювати такі висновки:

– у структурі майна за характером участі у господарському процесі та швидкості обороту перевищують оборотні активи (56,9% на кінець 2016 р.). Але темп приросту оборотних активів порівняно з 2014 р. значно знизився (з 69,6% у 2014 р. до 56,9% у 2013 р., що на 12,7% більше). Необоротні активи, які займають значно меншу частку у структурі майна порівняно з оборотними активами, також зменшилися аж на 4,4%;

за формою функціонування матеріальні активи зменшилися на 1604,7 тис. грн (84,7 %). Нематеріальними активами підприємство не володіє, тому їх показник дорівнює нулю. Фінансові активи зменшилися на 240,4 тис. грн, або на 47,4%. У результаті чого частка матеріальних активів зменшилась з 78,8%

Аналіз складу, структури та динаміки активів балансу ТОВ "Ліском - Шпон" (станом на кінець 2016р.)

Показник	2014 р.		2015 р.		2016 р.		Зміни (+,-) 2016 р. до 2014 р.	
	сума, тис. грн	у % до під- сумк у	сума, тис. грн	у % до під- сумк у	сума, тис.гр н	у % до підсу м-ку	абсо- лютне, тис. грн	відно- сне, %
За характером участі в господарському процесі та швидкості обороту								
Необоротні	505,6	30,4	544,6	29,1	483,2	43,1	-11,2	-4,4
Оборотні	1157,8	69,6	1327	70,9	636,6	56,9	-260,6	-45,0
Всього	1663,4	100,0	1871,6	100,0	1119,8	100,0	-271,8	-32,7
За формою функціонування								
Матеріальні	3789,8	78,8	661,8	35,7	580,4	52,1	-1604,7	-84,7
Нематеріальні	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0,0
Фінансові	1014,2	21,1	1192	64,3	533,4	47,8	-240,4	-47,4
Всього	4804	100,0	1853,8	100,0	1113,8	100,0	-1845,1	-76,8
За чутливістю до інфляційних процесів								
Монетарні	1014,2	21,5	1208	70,2	533,4	51,3	-240,4	-47,4
Немонетарні	3715	78,5	513	29,8	505,6	48,7	-1604,7	-86,4
Всього	4729,2	100,0	1721	100,0	1039	100,0	-1845,1	-78,0
За рівнем ліквідності								
Високоліквідні	686,6	41,3	892,6	47,7	500	44,7	-93,3	-27,2
Середньоліквідні	327,6	19,7	317,2	16,9	39,4	3,5	-144,1	-87,9
Низьколіквідні	140,2	8,5	117,2	6,3	97,2	8,7	-21,5	-30,7
Важколіквідні	505,6	30,5	544,6	29,1	483,2	43,1	-11,2	-4,4
Всього	1660	100,0	1871,6	100,0	1119,8	100,0	-270,1	-32,5

– у 2014р. до 52,1% у 2016 р., а частка фінансових активів зростає - відповідно з 21,1% до 47,8%;

– за ознакою чутливості до інфляційних процесів монетарні активи зменшились на 240,4 тис. грн (47,4%), а немонетарні активи зменшились на 1604,7 тис. грн (86,4%). До цього призвело збільшення частки монетарних з 21,5% у 2014 р. до 51,3% у 2016 р., та зниження частки немонетарних активів з 78,5% до 48,7% відповідно; у структурі активів за рівнем ліквідності на кінець 2016 р. високоліквідні активи становлять - 44,7%, важколіквідні - 43,1%, низьколіквідні - 8,7%, а середньоліквідні - 3,5%. Така тенденція зумовлена зростанням частки високоліквідних активів на кінець 2016 р. у структурі майна на 3,3 в. п., низьколіквідних - на 0,2 в. п., важколіквідних - на 12,7 в. п. та зменшенням середньоліквідних на 16,2 в. п. Незважаючи на зменшення показників за рівнем ліквідності серед них найбільшу частку у структурі підприємства переважають високоліквідні активи, що характеризує підприємство як таке, що є платоспроможним.

Наступним етапом аналізу є горизонтальний і вертикальний аналіз джерел формування капіталу підприємства табл. 2.3. За допомогою цього показника підприємство може реально оцінити свої можливості на ринку збуту продукції, тобто можливість вироблення асортименту продукції для задоволення різних категорій замовників (як фізичних осіб, так і юридичних). Горизонтальний аналіз передбачає визначення абсолютних та відносних змін величин різних статей балансу за певний період. Вертикальний аналіз передбачає представлення балансу у вигляді відносних величин (питомої ваги балансових статей у валюті балансу [22]).

Результати горизонтального і вертикального аналізу джерел формування капіталу мають як позитивні так і негативні зміни.

Щодо позитивних результатів, то сюди можна віднести зменшення кредиторської заборгованості у 2016 р. на 5,7 тис. грн, що становить 26,8%. Це свідчить про поліпшення стану розрахунків підприємства з кредиторами.

**Горизонтальний і вертикальний аналіз джерел формування
капіталу ТОВ "Ліском - Шпон"**

Показник	2014 р.		2015 р.		2016 р.		Зміни (+,-) 2016 р. до 2014р.	
	сума, тис. грн.	у % до під- сумк у	сума, тис. грн.	у % до під- сумк у	сума, тис. грн.	у % до під- сумк у	абсо- лютне , тис. грн	від- носне,%
Джерела форм- ня капіталу – всього	1663,4	100,0	1845,0	100,0	1122,4	100,0	-270,5	-32,5
Власний капітал	1248, 6	75,1	1763, 4	95,6	734,2	65,4	-257,2	-41,2
Статутний (пайовий) капітал	106,6	6,4	458,6	24,6	106,6	9,5	0,0	0,0
Зобов'язання	414,8	24,9	81,6	4,4	388,2	34,6	-13,3	-6,4
Забезпечення наступних витрат і платежів	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Довготермінові зобов'язання	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Поточні зобов'язання	414,8	24,9	81,6	4,4	388,2	34,6	-13,3	-6,4
Кредиторська заборгованість	54	2,6	51,6	2,8	42,6	3,8	-5,7	-26,8
Доходи майбутніх періодів	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-

Водночас поряд з позитивними змінами мають місце і негативні.

Насамперед слід відмітити те, що вартість джерел формування капіталу зменшилась на 270,5 тис. грн (32,5%) у 2016 р. порівняно з 2014 р. При цьому власний капітал зменшився на 257,2 тис. грн (41,2%), а зобов'язання на 13,3 тис. грн (6,4%). Така динаміка зумовила зменшення частки власного капіталу у джерела формування з 75,1% у 2014 р. до 65,4% у 2016 р. (9,6 в. п.) і відповідно

збільшення частки зобов'язань з 24,9% до 34,6%. Отже, підприємство знизило рівень фінансової стійкості за рівнем забезпеченості власним капіталом.

Частка поточних зобов'язань у структурі капіталу збільшилася з 24,9% у 2014 р. до 34,6% у 2016 р. (9,6 в. п.), але разом з цим поточні зобов'язання зменшилися на 6,4%, що є позитивним для підприємства.

Логічним продовженням аналізу є аналіз ліквідності балансу підприємства табл. 2.4. Аналіз ліквідності балансу полягає в порівнянні коштів з активу, згрупованих за рівнем їхньої ліквідності, із зобов'язаннями за пасивом, об'єднаними за термінами їх погашення і в порядку зростання цих термінів [14].

За даними табл. 2.4 щодо ліквідності балансу спостерігається надлишок як по високоліквідних, так і по середньо- та низьколіквідних активах. Тобто, у 2014 р. надлишок високоліквідних активів для покриття найбільш термінових запасів на підприємстві становив 302,5 тис. грн, а у 2016 р. – 55,9 тис. грн. У цілому по оборотних активах надлишок платіжних засобів для покриття довготермінових зобов'язань зменшився на 392,4 тис. грн, що зумовлено зменшенням високоліквідних активів і збільшенням найбільш термінових зобов'язань. Аналізуючи цю таблицю ми можемо реально оцінити стан по ліквідності підприємства, а це дає можливість більш проресивно працювати.

Таблиця 2.4

Аналіз ТОВ "Ліском - Шпон" (станом на кінець 2016р.), тис. грн

Гру-па	Вид оборотних активів	Роки			Гру-па	Вид зобов'язань	Роки			Надлишок або нестача платних засобів	
		2014	2015	2016			2014	2015	2016	2014	2016
A1	Високоліквідні	686,6	892,6	500,0	П1	Найбільш термінові	82	443,6	388,2	302,5	55,9
A2	Середньоліквідні	331,0	317,2	39,4	П2	Коротко-термінові	0	0	0	165,5	19,7
A3	Низьколіквідні	140,2	117,2	140,2	П3	Довго-термінові	0	0	0	70,1	70,1
	Усього	1158	5348	678		Усього	82	443,6	388,2	538,1	145,7

аступним етапом є визначення і аналіз типу фінансової стійкості підприємства табл. 2.5. Фінансова стійкість характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використання.

За результатами проведених розрахунків з визначення типу фінансової стійкості при зменшенні в 2016 р. порівняно з 2014 р. вартості запасів на 21,5 тис. грн підприємство забезпечило зменшення величини власних оборотних коштів на 246,0 тис. грн, що є негативною тенденцією. У підсумку надлишок власних оборотних коштів для формування запасів зменшився з 301,4 тис. грн у 2014 р. до 76,9 тис. грн у 2016 р. Але, так як показники є більшими нуля, то підприємство має ознаки абсолютно фінансово стійкого.

Зменшення коефіцієнта забезпеченості запасів власними оборотними коштами з 5,3 у 2014 р. до 2,6 у 2014 р. (на 2,7), а також зменшення надлишку власних оборотних коштів на 1 грн запасів з 4,30 до 1,60 грн (на 2,70 грн) є негативним, але в цілому динаміка вказує на динаміку фінансово стійкого підприємства за критерієм достатності власних оборотних коштів для формування запасів.

Проаналізувавши показники майна підприємства, джерел формування капіталу, ліквідності балансу та фінансової стійкості підприємства порівнявши 2016 р. з 2014 р., дійшли до висновку, що результати мають як позитивні так і негативні зміни. До негативних можна віднести майно всього підприємства зменшилось на 32,5%, грошові кошти і поточні фінансові інвестиції також зменшились на 27,2%. Щодо джерел формування капіталу, то негативною стороною є зменшення власного капіталу на 257,2 тис. грн, а зобов'язання навпаки зросли на 13,3 тис. грн. А це відображається зниження рівня фінансової стійкості за рівнем забезпечення власного капіталу. На фінансову стійкість негативно вплинуло і зменшення власних оборотних коштів на 246,0 тис. грн. До позитивних змін відносять збільшення частки основних засобів на 10,5%, зменшення дебіторської та кредиторської заборгованості.

Визначення і аналіз типу фінансової стійкості ТОВ "Ліском - Шпон"
(станом на кінець 2016 р.) тис.,грн

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.	Відхилення (+,-) 2016 р. до 2014 р.
Власні оборотні кошти	743,0	883,4	251,0	-246
Довготермінові зобов'язання	0,0	0,0	0,0	0,0
Короткотермінові кредити та позики	0,0	0,0	0,0	0,0
Запаси	140,2	117,2	97,2	-21,5
Наявність власних оборотних коштів і довготермінових зобов'язань для формування запасів	743,0	883,4	251,0	-246
Загальна величина джерел формування запасів	743,0	883,4	251,0	-246
Надлишок, нестача власних оборотних коштів для формування запасів	+301,4	+383,1	+76,9	-224,5
Надлишок, нестача власних оборотних коштів і довгосторокових зобов'язань для формування запасів	+301,4	+383,1	+76,9	-224,5
Надлишок, нестача загальної величини джерел формування запасів	+301,4	+383,1	+76,9	-224,5
Тип фінансової стійкості	Абсолютна фінансова стійкість	Абсолютна фінансова стійкість	Абсолютна фінансова стійкість	X
Коефіцієнт забезпеченості запасів джерелами формування	+5,3	+7,5	+2,6	-2,7
Надлишок, нестача відповідних джерел формування на 1 грн запасів, грн	+4,30	+6,50	+1,60	-2,70

Зробивши аналіз фінансо-економічного стану ТОВ "Ліском - Шпон" можна зауважити, що структура підприємства віднесена до лінійно -

функціональної, тобто створивши чотирі блоки: управління, продаж, сервіс та логістику; компанія може повноцінно розвивати продаж автомобілів та сервісне обслуговування. Ці служби доводять свої рішення до виконавців або через керівника, або напряду. Як правило функціональні служби не мають права самостійно віддавати розпорядження виробничим підрозділом. Функціональні служби здійснюють всю технічну підготовку виробництва, готують варіанти вирішення питань, пов'язаних з управління виробництвом; звільняють лінійних керівників від планування, фінансових звітів. Принцип управління полягає в тому, що всі співробітники підпорядковуються одній людині - директору. Від нього виходять всі накази та ідеї, які виконуються беззаперечно. Провівши оцінку фінансової стійкості підприємства то бачимо, що підприємство належить до типу абсолютно фінансової стійкості, тобто власні оборотні кошти забезпечують запаси й витрати. Що стосується ліквідності, то підприємство є ліквідним, адже забезпечене усіма видами ліквідних активів, як низьколіквідними, середньоліквідними так і важколіквідними. Найбільшу частину у структурі становлять високоліквідні активи. А це характеризує підприємство як платоспроможним, а саме показує наявність у нього коштів, достатніх для погашення боргів.

2.3. Аналіз ефективності використання основних виробничих фондів підприємства

Багатьма факторами визначається ефективність діяльності підприємства. Серед них встановлені правильно що, скільки, в який час якої кінці, виробляти продукцію або надавати послуги виходячи із існуючого попиту; вибір оптимальної технології виробництва; своєчасного та сталого фінансування; основних і оборотних фондів і методи продажів продуктів, і т.д.

У системі ринкової економічної діапазон використання цих факторів є надзвичайно великий. Так кожна компанія повинна прагнути до оптимального поєднання даних факторів. Це, в свою чергу, має на увазі необхідність тій чи іншій формі методів в організації, їх внутрішні поєднання та використання. Однією із таких форми є поліпшення виробничих комерційної діяльності підприємства. Досвід багатьох процвітаючих компаній в промислово розвинених країнах показує, що на ринку з жорсткою конкуренцією поліпшення його економічного та промислового діяльність є найбільш важливим, якщо не головною умовою виживання, економічного зростання, процвітання. Це й зрозуміло, тому що він дозволяє тільки кращі наявні можливості зв'язати компаніям реального обсягу виробництва що вимагається на ринку. Це впливає із самої сутності удосконалення та виявляється в тім, що :

- по-перше, це пов'язано з вибором можливого розвитку підприємства в майбутньому;
- по-друге, реалізація обраної альтернативи заснованих рішень, які використовуються сьогодні;
- по-третє, поліпшення являє собою безперервний процес прийняття рішень, в ході якого встановлюється і постійно уточнюються по часу цілі і задачі розвитку підприємства (починаючи з виробництва продукції,

реалізування її а також його подальший розвиток); стратегія та політика визначається з їх досягнення; розробляються детальні заходи, які нададуть можливість скоординувати показники ефективності, які відображають різні сторони робить економіка підприємства;

- по-четверте, початковою умовою має бути принцип, згідно з яким підприємства, щоб бути прибутковими, повинні отримувати прибуток в обсягах, які задовольняли б зацікавлені в результатах компанії групи осіб (власники, акціонерні групи і т.д.).

Виробниче підприємство є основною одиницею економіки. На підприємствах поєднується робоча сила із засобами виробництва і проявляються виробничі відносини. Дані підприємства є складовою промисловості, вони засновані, як сказано в законі України «Про власність» на різних формах власності на засобах виробництва: індивідуальних (особистий та приватний), колективу, у спільній власності держави та підприємств, іноземних громадян, організації та держави. Держава забезпечує рівні умови для всіх підприємств незалежно від форми власності.

Підприємства мають активи і оборотні активи, що вони наділені їх засновниками. Основна мета компанії полягає в задоволенні потреб ринку його продукції, робіт і послуг з метою отримання прибутку. З цією метою він забезпечує:

- Виробництво у відповідності з цілями державних контрактів і підписала двосторонні угоди з клієнтами;

- Відновлення діапазоні і асортимент продукції відповідно до потреб ринку;

- Підвищення якості продукції, які складаються з кращих прикладів внутрішньої і зовнішньої техніки;

- Постійне впровадження результатів науково -технічного прогресу;

- Підвищення ефективності (збільшення прибутку або доходу, підвищити продуктивність праці, економію та інші виробничі ресурси.)

- Соціальний розвиток працівників (послідовна реалізація принципу розподілу по праці, соціальної справедливості, поліпшення умов праці і особливо ліквідація важкої ручної і некваліфікованої праці, потреби в житлі, догляд за дітьми, поліпшення громадського харчування, охорони здоров'я);

- Самоорганізація як засіб зміцнення колективну зацікавленість всіх, хто працює на підвищення ефективності виробництва, досягнення високої продуктивність;

- Захист і поліпшення навколишнього середовища.

Промислові компанії мають певні особливості, зокрема, таких як технологічної та організаційної та соціальної згуртованості та економічної та фінансової незалежності. Виробничо-технічний єдність проявляється через відносини всіх структурних підрозділах компанії, яка заснована на загальних процесів або призначенні випускається. Важливою особливістю промислового та технологічного єдності єдиної підтримки та управління послугами , а також загальної площі.

Організаційна та соціальна згуртованість виражається в наявності праці та єдиний уніфікований управління системою; активи, що їм належать, доступні оперативна незалежність, наділені статусом юридичної особи .

Фінансова та економічна незалежність є те, що компанії самостійно визначають види використання чистого прибутку, якщо інше не передбачено законом. Вони також планують власну діяльність і визначають перспективи розвитку виходячи з попиту на продукцію, необхідності забезпечення виробничого та соціального розвитку, підвищення робочих доходи фізичних осіб.

Значне число продуктів, робіт і послуг власного виробництва самостійно встановлюють ціни і тарифи. Компанія може займатися різних видів економічної діяльності, не заборонених будь-яким законодавством і відповідають цілям, визначеним у його статуті. Деякі з його різновидів регулюються дозволами.

Законодавство України надає пакет заходів з демонополізації в галузі управління, науково -технічного розвитку, інвестицій та інших галузях промисловості.

Виробничі підприємства, що займаються виробничо-господарською діяльністю виступають в якості юридичних осіб. Це означає, що вони мають певні права та обов'язки і несуть відповідальність. Зокрема, компанії що є юридичні особи мають банківські рахунки. Комплексна система бухгалтерського обліку та звітності, є баланс, можуть укладати договори на поставку матеріальних ресурсів, продажів, отримати банківські кредити, несуть відповідальність за виконання своїх зобов'язань, розміщеної на профспілковій організації і ведення колективних переговорів. Структурні підрозділи (відділи) підприємства юридичними правами, не наділені.

Кожен суб'єкт діє на підставі статуту, затвердженого його засновниками. Він зазначає, ім'я компанії, її місцезнаходження, предмет і цілі діяльності, він контролює і стежить за їх компетентністю, порядком встановлення майна підприємства і розподілу прибутку, терміни реорганізації та припиненням діяльності підприємства. Залежно від характеристик діяльності окремих підприємств у статуті може бути змінений інші положення, що не суперечать закону .

Таким чином, приватне підприємство - це команда працівників що володіють окремими активами та оборотними коштами; вона була створена для задоволення потреб ринку у продукції, виробленої з метою отримання

прибутку; є технологічною та організаційно -соціальної згуртованості, фінансово- економічної самостійності, наділений правосуб'єктністю, працює на основі повного госпрозрахунку, самоврядування.

Сучасні ланки виробничих підприємств є складними структурними утвореннями. У його складі є три структурні одиниці:

Первинне виробництво; виробництво та обслуговування; науково-технічна підготовка виробництва .

Кожен з них характеризується своєю власну структуру виробництва. Домінуюче положення в структурі виробничого, приватного підприємства займає основне виробництво продукції. До основного виробництва відносяться підрозділи, в яких відбувається зміна фізико-хімічних властивостей предметів праці. Питома вага їх у середньому по промисловості за показником чисельності зайнятих працівників становить близько 50%. Основною структурною одиницею продукції є цехи, будівлі, виробничі цехи, робочі місця.

Виробничі потужності в якості основних структурних підрозділів виробництва, створених на двох принципах: оптовоим та предметно- закритим.

Ознаки виробничих ділянок побудованих за гуртовим принципом:

- на робочому місці технологічно однорідні операції виконуються на різних частинах;

- обладнання розміщені технологічно однорідні групи;

- існує технологічна спеціалізація робочих місць.

Ключові особливості предметно- закритий виробничих ділянок є:

- продуктивність в розділі робоче різних виробничих операцій на одному і тому ж продукті з початку його виробництва до завершення;

- розміщення обладнання відповідає послідовності виконання технологічного процесу;

- предметна спеціалізації ;

- послідовність переміщення виробів у процесі їх виробництва.

Предметно - закриті станції характеризуються високою ефективністю виробництва, забезпечує зниження виробничого циклу, скорочення різних видів застоювання продукції при її виробництві, покращує якість продукції.

Важливим у виробничій структурі первинних ланок промисловості є блок виробничо-технічного обслуговування. Він утворюється в промислових інфраструктурних галузях, об'єднаннях, комплексах. Слід зазначити, що це в деякій мірі ширше безпосередньо на структуру виробництва і технічного обслуговування. Таким чином, структура виробництва і технічного обслуговування - є основною ланкою виробничої інфраструктури. Ці підрозділи зайняті підтримкою виконання робіт і технічного обслуговування промислових підприємств, робочих місць. Вони визначили ефективність галузі в цілому. Тому нині поставлене завдання удосконалити структуру цих господарств, їх організацію, зокрема підвищити рівень спеціалізації підрозділів виробничо-технічного обслуговування, забезпечити централізоване постачання електроенергії, раціональне використання енергетичних ресурсів тощо.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ВИРОБНИЧИХ ФОНДІВ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Основні напрями підвищення ефективності діяльності підприємства

В сучасних умовах зростання конкуренції між приватними підприємствами в сфері надання послуг технічного сервісу стає очевидним що будь-яке підприємству необхідно прикладати всіх зусиль для підвищення ефективності використання власних основних засобів. Це є гарантом підвищення продуктивності праці, що неодмінно приведе до збільшення доходів, а отже і до підвищення рівня конкурентоздатності. Тому існує нагальна потреба збільшення максимальної ефективності діяльності підприємства і це повинно стати однією з ключових завдань для будь-якої організації.

Також необхідно зазначити, що при ефективному використанні основних фондів знижується потреба в них, що веде до економії, тобто мінімізації витрат, а це, в свою чергу, знову-таки впливає на підвищення рівня конкурентоздатності.

Ефективне функціонування основних виробничих засобів залежить від того, наскільки повно реалізуються екстенсивні та інтенсивні фактори поліпшення їх використання.

Всі резерви підвищення ефективності використання основних виробничих фондів і потужностей можна звести до двох груп резервів - інтенсивним і екстенсивним - відповідно з показниками. При цьому важливо пам'ятати, що в кожній галузі можливості реалізації резервів будуть різними і вимагають глибокого знання специфіки галузі.

Фактори і резерви підвищення ефективності виробництва визначають і конкретні шляхи їх реалізації. В умовах ринкової економіки при наявності

стабільного попиту на продукцію і сировинних ресурсів на її виробництво шляхи поліпшення використання основних фондів визначаються необхідністю реалізації резервів найбільш повного завантаження обладнання.

У цих умовах підвищення ефективності використання основних фондів здійснюються зростанням обсягу виробництва шляхом всебічного збільшення екстенсивності і екстенсивності на основі зведення до мінімуму внутрішніх простоїв, ліквідацією «вузьких місць» в пропускну здатності технологічно взаємопов'язаних груп устаткування, виключення сезонності, виключення цілоденних простоїв, збільшення змінності роботи і ін.

Напрями підвищення ефективності використання основних фондів будуть різними в конкретних галузях.

В даний час для кондитерської промисловості в цілому, і для зокрема для підприємств технічного сервісу, характерно екстенсивне використання основних засобів, що вказує на невідкладність прискорення процесів оновлення на підприємствах. В цілому, виявлення факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, що впливають на використання основних засобів, дозволить своєчасно вжити заходів для підвищення ефективності їх використання.

Визначальним є стан групи інвестиційно-іноваційних факторів, тобто темпи зростання інвестицій в основний капітал, частки амортизаційних відрахувань у джерелах фінансування інвестицій в основний капітал, частки амортизації в продукції, частки нематеріальних активів у структурі активів, частки витрат.

Зокрема, низька частка амортизаційних відрахувань на підприємствах техсервісу, спричиняє високий знос основних засобів, низьку частку амортизації ємності продукції, малий коефіцієнт вибуття основних засобів. Низька питома вага нематеріальних активів (приблизно, 0,2-0,3 % в цілому по промисловості, 0 % - на приватному підприємстві «Ковальчук») свідчить про відсутність передових технологій і недостатньо прогресивному виробничому апараті. Процеси оновлення основних засобів на підприємствах технічного сервісу затруднені тим, що амортизація не виконує своєї відтворювальної

функції. В основі діючої системи амортизації лежить ідея поступової заміни самого об'єкта, що амортизується, його відтворення, а не створення у підприємств вільних грошових коштів для розвитку його виробничої бази. Ця функція амортизації перейшла з планової в ринкову економіку.

Поняття амортизації в економіці трактується як витрати на повне відновлення основних засобів, що суперечить міжнародній практиці. Тому основні положення амортизаційної політики не відповідають умовам планованої модернізації матеріально-технічної бази промисловості. Накопичення амортизаційних відстає від зростання цін замінного обладнання, що робить нереальним оновлення активної частини основних засобів.

Основні напрямки підвищення ефективності використання основних засобів приватного підприємства наведені в табл. 3.1.

В даний час для підприємств технічного сервісу фондомістких вид підвищення ефективності основних фондів і екстенсивний тип підвищення виробництва, при цьому на всіх підприємствах, в тому числі і на ТОВ «Ліском-Шпон», використовується лінійна амортизація, переоцінка основних фондів не проводиться.

Таким чином, для підвищення ефективності використання основних фондів на ТОВ «Ліском-Шпон» необхідно розробити економічний механізм, спрямований на інноваційний розвиток розвитку виробничого потенціалу за допомогою обліку об'єктів основних фондів за справедливою вартістю, введення компонентної амортизації, виділення групи інвестиційної нерухомості, перерозподілу витрат у структурі собівартості продукції, використанні прискорених методів нарахування амортизації, проведення оцінки на знецінення активів, а також вибору типу підвищення ефективності основних фондів.

Основні напрямки підвищення ефективності використання основних засобів приватного підприємства

Тип ефективності використання основних засобів, ефективності виробництва	Оновлення основних засобів	Введення потужностей	Рівень амортизації в структурі собівартості продукції, вид амортизації	Тип амортизаційної політики на макрорівні
Фондомісткість, екстенсивний	модернізація основних засобів, заміна зношених основних засобів новішими, реконструкція обладнання	введення нових потужностей, зростання капітальних вкладень	від 1% до 5%, лінійний	регресивна
фондозберегаючі, інтенсивний	технологічні нововведення, наукомістке оновлення основних засобів	введення нового виробничого апарату з оновленням технологічного ланцюжка	більше 7%, прискорений	прогресивна

Найбільш прогресивним є інтенсивний тип ефективності використання основних засобів, проте він поки не використовується на приватних підприємствах (табл. 3.2).

Причини, що впливають при формування типу підвищення ефективності
основних засобів

Фактори	Фактичний стан	Бажаний стан
Частка амортизації в структурі продукції	не більше 3%	не менше 7%
Методи нарахування амортизації	лінійна	прискорена, коефіцієнтом прискорення = 4
цільове використання амортизаційних відрахувань	на модернізацію і реконструкцію	на технічне переозброєння і повне оновлення
Коефіцієнти оновлення та вибуття основних фондів	$K_{\text{он}} = 2,5 \div 6,6$ $K_{\text{виб}} = 0,8 \div 0,9$	$K_{\text{он}} = K_{\text{виб}} \geq 6$
Тип відтворення фондів	Фондомісткість, екстенсивний	фондосберегаючий, інтенсивний
Цикл відтворення	тривалий	скорочений

Застосування концепції справедливої вартості дозволить формувати інформацію про фінансовий стан і результати діяльності підприємства на основі реально існуючих цін. Цей підхід передбачає коригування вартості основних фондів на інфляційну складову.

Для цього необхідно здійснювати аналіз бюджетів і прогнозів, затверджених керівництвом ТОВ «Ліском-Шпон», проводити оцінку грошових надходжень і платежів, що виникають у зв'язку з триваючим використанням об'єкта основних фондів і його остаточним вибуттям та здійснювати технічний аналіз об'єкта. Результатом такого аналізу може стати списання основних фондів, тривалий час не знаходять застосування на підприємстві.

Необхідно відзначити, що відповідно до стандарту керівництву компанії дозволено самостійно визначати терміни служби основних фондів, в залежності від того, в залежності від того, протягом якого періоду часу підприємство збирається отримувати економічну вигоду від їх використання.

Так на підприємстві що надає послуги технічного сервісу ТОВ «Ліском-Шпон» для цілей бухгалтерського обліку продовжують застосовувати норми амортизації, встановлені в постанові де прописано, що організація сама визначає термін їх корисного використання.

Введення компонентної амортизації увазі, що амортизаційні відрахування мають визначатися окремо для кожного значного компонента об'єкта основних фондів.

Так класифікація двигуна транспортного засобу як компонента дозволяє нараховувати амортизацію протягом усього терміну його корисного використання і повністю амортизувати вартість двигуна до нуля або ліквідаційної вартості на дату заміни. Після цього визнання компонента припиняється, а вартість замінного компонента капіталізується при установці нового двигуна.

Виділення категорії інвестиційної нерухомості (майна, що перебуває у розпорядженні власника або орендаря за договором фінансової оренди з метою отримання орендних платежів, доходів від приросту вартості капіталу, або того й іншого, але не для використання у виробництві або постачанні товарів чи послуг, або для адміністративних цілей; і не для продажу в ході звичайної діяльності) дозволить оптимізувати структуру основних засобів.

Пропонований механізм інноваційного розвитку виробничого потенціалу підприємств побудований з урахуванням стандартів міжнародної фінансової звітності. Впровадження цього механізму не тільки дозволить підвищити ефективність використання основних засобів, а й сприятиме залученню додаткових інвестицій, так як ведення обліку в стандартах фінансової звітності дозволить підприємствам у тому числі і ТОВ «Ліском-Шпон», виходити на зовнішні ринки.

Таким чином, в якості основних напрямків підвищення ефективності використання основних виробничих фондів ТОВ «Ліском-Шпон» пропонується:

- розробка і введення концепції оновлення основних засобів, спрямованої на збільшення частки інвестицій в активну частину основних засобів, в нематеріальні активи ;
- підвищення частки амортизації в структурі собівартості продукції за рахунок зміни амортизаційної політики;
- перехід від екстенсивного до екстенсивного використання основних засобів, що дозволить поліпшити співвідношення між показниками фондоддачі, фондоозброєності і продуктивності праці.

Аналіз ефективності використання основних засобів є складовою частиною аналізу основних засобів.

Основні напрямки аналізу основних засобів та відповідні завдання , які вирішуються в рамках кожного напрямку.

Основною метою аналізу ефективності використання основних засобів є визначення шляхів підвищення ефективності їх використання.

Завданнями аналізу ефективного використання основних засобів є:

- встановлення забезпеченості підприємства та його структурних підрозділів основними засобами;
- відповідність величини складу і технічного рівня фондів потребі в них;
- вивчення складу і динаміки основних засобів, темпів оновлення активної частини;
- визначення ступеня використання основних засобів і факторів , на них вплинули;
- визначення впливу використання основних засобів на обсяг продукції і інші економічні показники роботи організації.

Поліпшення використання основних фондів вирішує широке коло економічних проблем, спрямованих на підвищення ефективності виробництва: збільшення обсягу випуску продукції, зростання продуктивності праці, зниження собівартості, економію капітальних вкладень, збільшення прибутку і рентабельності капіталу і, в кінцевому рахунку, підвищення рівня життя суспільства.

При наявному технічному рівні і структурі основних виробничих фондів збільшення випуску продукції, зниження собівартості і зростання накопичень підприємств залежать від ступеня використання основних виробничих фондів. Всі показники їх використання можуть бути об'єднані в три групи:

1 . Екстенсивного використання основних виробничих фондів, що відображають рівень використання їх за часом ;

2 . Інтенсивного використання, відображають рівень використання за потужністю (продуктивності) ;

3 . Інтегрального використання, що враховують сукупний вплив усіх чинників - як екстенсивних, так і інтенсивних .

Екстенсивний розвиток передбачає додаткове залучення ресурсів у виробництво : збільшення чисельності, зростання закупівель матеріальних ресурсів і т.д. Додаткове залучення ресурсів у виробництво, збільшення часу їх використання (підвищення коефіцієнта змінності роботи обладнання, збільшення тривалості робочої сили і т.д.) і усунення нерпоізводствених втрат .

Інтенсивний розвиток - підвищення ефективності використання виробничих ресурсів (зростання фондовіддачі, зниження матеріалоемності збільшення продуктивності). На кожен одиницю коштів, вкладених в основні фонди, матеріальні ресурси, в робочу силу необхідно отримати максимальний ефект, тобто результату.

Нарощування обсягів товарної продукції досягається одночасно як за рахунок екстенсивних, так і інтенсивних факторів.

На випуск товарної продукції і її приріст впливають:

- забезпеченість основними фондами та ефективність їх використання;
- забезпеченість матеріальними ресурсами та ефективність їх використання;
- забезпеченість персоналом , робочою силою , ефективність його використання.

На сьогоднішній день на ТОВ «Ліском-Шпон» не повною мірою використовується система показників інтегрального використання основних фондів. Це такі показники як: коефіцієнт інтегрального використання устаткування, фондівіддача, фондомісткість, рентабельність основних фондів (основного капіталу) і т.п.

Пропонується введення на ТОВ «Ліском-Шпон» розрахунку показників інтегрального використання основних виробничих фондів (як добуток коефіцієнтів інтенсивного і екстенсивного використання обладнання) для комплексної характеристики експлуатації основних засобів за часом і продуктивності (потужності).

Розглянемо коефіцієнти інтенсивного, екстенсивного та інтегрального використання виробничих потужностей ТОВ «Ліском-Шпон». Виходячи з проведених розрахунків можна зробити висновок про те, що ступінь завантаження виробничих потужностей за часом і потужності становить 83,5 %. Значення цього показника завжди нижче значень двох попередніх , так як він враховує одночасно недоліки і екстенсивного та інтенсивного використання обладнання .

Використання даної методики в практичній діяльності ТОВ «Ліском-Шпон» дозволить підприємству більш ефективно використовувати основні виробничі фонди.

До аналізу основних засобів необхідно звертатися при вивченні собівартості продукції, розподілу і використання прибутку, при аналізі обсягу випуску продукції та інвестиційних проектів. Оснащеність підприємства устаткуванням і ефективність його використання впливають на ефективність використання трудових ресурсів, на розмір матеріальних витрат і зрештою на фінансовий стан підприємства.

Найважливішим показником використання основних засобів є фондівіддача, оскільки із збільшенням фондівіддачі підвищується ефективність використання основних засобів.

Підвищення фондівіддачі основних виробничих фондів досягається за рахунок наступних чинників, які можна об'єднати в такі групи:

1) фактори, що відображають рівень безпосереднього використання діючих основних засобів за часом і потужністю: підвищення змінності, зниження внутрізмінних простоїв, підвищення продуктивності машин, устаткування і транспортних засобів, своєчасна і комплектна поставка матеріалів, конструкцій і деталей, обладнання, що підлягає монтажу;

2) фактори, що відображають організаційні заходи та управління: вдосконалення організаційної структури управління, рівень концентрації, рівень спеціалізації, вдосконалення планування та управління, постійне здійснення наукової організації праці, впровадження автоматизованих систем управління, впровадження прогресивних форм організації праці;

3) фактори, що відображають соціальні та економічні умови працюючих в ТОВ «Ліском-Шпон»: рівень кваліфікації робітників, виробничі умови для виконання робіт, вдосконалення обліку, контролю та аналізу роботи парку

машин і механізмів, побутові умови, матеріальне стимулювання працюючих, моральне стимулювання працюючих за краще використання основних виробничих фондів;

4) фактори, що виражають вплив оновлення основних фондів у процесі їх відтворення: фондомісткість, вибуття основних фондів внаслідок морального і фізичного зносу, темпи оновлення основних фондів, загальна структура фондів, структура фондів за їх групами.

Звернемо увагу на першу групу факторів, що впливають на фондівдачу. До цієї групи також відноситься оновлення основних виробничих фондів ТОВ «Ліском-Шпон»

На сьогоднішній день на ТОВ «Ліском-Шпон» існує ряд верстатів старого зразка , термін служби яких більше 15 років. Само собою, що продуктивність даного обладнання невелика, в силу частих простоїв даних верстатів через ремонт.

3.2. Визначення економічної ефективності оновлення основних виробничих фондів

На основі аналіз стану і використання основних виробничих фондів підприємства можна оцінити ефективність використання активної і пасивної частин основних виробничих засобів та провести розрахунки резервів збільшення випуску продукції і фондівіддачі.

Резервами збільшення випуску продукції і фондівіддачі можуть бути:

- рахунок скорочення втрат робочого часу;
- реалізація досягнень науково-технічного прогресу у виробництво;
- підвищення коефіцієнта використання виробничих площ;
- заміна та модернізація обладнання;
- підвищення коефіцієнта змінності;
- скорочення кількості невстановленого обладнання;
- збільшення коефіцієнта інтегрального завантаження обладнання;
- збільшення частки активної частини основних фондів та ін..

При визначенні резервів зростання замість планового рівня факторних показників береться можливий їх рівень.

Резерви збільшення випуску продукції за рахунок введення в дію нового обладнання визначаються множенням його додаткової кількості на фактичну величину середньорічного вироблення або на фактичну величину всіх чинників, які формують її рівень.

Згідно з планом технічного розвитку та технічного переозброєння на підприємство, а саме на ділянці технічного обслуговування намічено провести модернізацію морально та фізично застарілого обладнання, та запровадити надання нових послуг технічного сервісу та ефективнішого залучення до співпраці власників особистих та службових автомобілів. Запропоновані заходи

дозволять підвищити економічну ефективність використання основних виробничих фондів підприємства.

Для впровадження запланованої модернізації основних виробничих фондів, перш за все необхідно провести економічну оцінку, для чого необхідно визначити розміри основних виробничих фондів. Після чого проводиться визначення собівартості об'єкту та визначаються основні показники які характеризують використання основних виробничих фондів. На завершення оцінки визначаємо продуктивність праці та встановлюємо термін окупності витрат на модернізацію

Визначаємо необхідні капітальні вкладення на проведення оновлення основних виробничих фондів. Для цього скористаємось наступною залежністю:

$$C_{o.ф.} = C_{б} + C_{об} + C_{ин} , \quad (3.1)$$

де $C_{б}$ – затрати на будівництво, грн,

$C_{об}$ – затрати на обладнання, грн.

$C_{ин}$ – затрати на придбання інструменту вартість якого перевищує 100 гривень та необмежений в термітні експлуатації.

Капітальні вкладення утворюються з питомих показників, які є нормованими та розраховуються на 1 м² загальної корисної площі підприємства, та визначаються за наступними залежностями:

$$C_{б} = C'_{б} \times F_n , \quad (3.2)$$

$$C_{об} = C'_{об} \times F_n , \quad (3.3)$$

$$C_{ин} = C'_{ин} \times F_n , \quad (3.4)$$

де $C'_{б}$ – середня вартість будівельних робіт на 1 м² загальної площі модернізації, грн./м²;

$C'_{об}$ – середня вартість обладнання на 1 м² зальної площі модернізації, грн./м²;

$C'_{ін}$ –, середня вартість інструменту на 1 м² зальної площі модернізації, грн./м²;

F_n – повна площа майстерні, яка складає 365 м².

Середня вартість приймається з нормативних даних в залежності з від технологічного призначення ремонтного підприємства.

Скориставшись нормативними даними, з конструктивних міркувань приймаємо:

$$C'_6 = 900 \text{ грн./м}^2;$$

$$C'_{об} = 85 \text{ грн./м}^2;$$

$$C'_{ін} = 60 \text{ грн./м}^2.$$

Отримані дані підставляємо в формули 3.2., 3.3. та 3.4.

$$C_6 = 900 \cdot 365 = 328500 \text{ грн.}$$

$$C_{об} = 85 \cdot 365 = 31025 \text{ грн.}$$

$$C_{ін} = 60 \cdot 365 = 21900 \text{ грн.}$$

$$C_{o.ф.} = 428500 + 31025 + 21900 = 381425 \text{ грн.}$$

Для підприємства, яке займається наданням послуг технічного сервісу проводиться визначення цехової собівартості, яка розраховується наступним чином:

$$\tilde{N}_i = \tilde{N}_{аєδ} + \tilde{N}_c + \tilde{N}_{δi} + \tilde{N}_{єіі} + \tilde{N}_{сaa.аєδ} ; \quad (3.5)$$

де $\tilde{N}_{\hat{a}\hat{e}\hat{\delta}}$ – виплати працівникам, які виконують ремонтні роботи, грн.;

$\tilde{N}_{\hat{\zeta}}$ – витрати на придбання запасних частин, грн.;

$\tilde{N}_{\hat{\delta}\hat{i}}$ – витрати на купівлю ремонтних матеріалів, грн.;

$\tilde{N}_{\hat{e}\hat{i}\hat{i}}$ – затрати на придбання виробів, які перебувають у кооперації, грн.;

$\tilde{N}_{\hat{\zeta}\hat{a}\hat{a}\hat{a}\hat{e}\hat{\delta}}$ – затрати на загально виробничі витрат, грн..

$$\tilde{N}_{\hat{a}\hat{e}\hat{\delta}} = \tilde{N}_{\hat{i}\hat{a}\hat{e}\hat{\delta}} + \tilde{N}_{\hat{a}} + \tilde{N}_{\hat{n}\hat{i}\hat{o}} , \quad (3.6)$$

де $\tilde{N}_{\hat{i}\hat{a}\hat{e}\hat{\delta}}$ – основні виплати працівникам, які виконують ремонтні роботи, грн.;;

$\tilde{N}_{\hat{a}}$ – додаткові виплати, що стосується даного об'єкту, грн.;

$\tilde{N}_{\hat{n}\hat{i}\hat{o}}$ – внески соціального страхування, грн.

Враховуючи той факт, що в даному пункті технічного обслуговування планується проводити різноманітні види ремонті та технічного обслуговування широкого спектру різноманітних транспортних засобів, то розрахунки необхідно проводити по одному умовному, чи зведеному ремонті.

Для цього визначаємо заробітну плату працівників, що займаються ремонтом об'єкту.

$$\tilde{N}_{\hat{i}\hat{a}\hat{e}\hat{\delta}} = 0,01 \times t_H \times C_{\hat{a}\hat{i}\hat{a}} \times \hat{E}_t , \quad (3.7)$$

де t_H – норми часу, які відповідають трудомісткості ремонту умовної машини представника, та приймається 2164, год.;

$C_{\tilde{a}\tilde{i}\tilde{a}}$ – тарифна ставка робітника, яка приймається за середнім розрядом працівників, грн;

$\hat{E}_t$ – понаднормовий коефіцієнт, знаходиться в межах, $\hat{E}_t = 1,02 \dots 1,03$.

В ремонтній майстерні середній розряд робітників, які виконують ремонти приблизно можна прийняти: $D_{\tilde{n}\tilde{d}} = 3,2$.

Погодинну тарифну ставку можна визначити з врахуванням середнього розряду робіт, скориставшись наступною залежністю:

$$C_{zod.3,2} = \frac{(C_{zod4} - C_{zod3}) \cdot 2}{10} + C_{zod3}, \quad (3.8)$$

де $\tilde{N}_{\tilde{a}\tilde{i}\tilde{a}4}$ – годинна ставка 4-го розрядів $\tilde{N}_{\tilde{a}\tilde{i}\tilde{a}4} = 18,46$;

$\tilde{N}_{\tilde{a}\tilde{i}\tilde{a}3}$ – годинна ставка 3-го розрядів $\tilde{N}_{\tilde{a}\tilde{i}\tilde{a}3} = 16,88$;

$\tilde{N}_{\tilde{a}\tilde{i}\tilde{a}3,2}$ – годинна ставка 3,2-го розрядів відповідно, грн.

$$C_{zod.3,2} = \frac{(18,46 - 16,88) \cdot 2}{10} + 16,88 = 17,2.$$

$$\tilde{N}_{\tilde{a}\tilde{i}\tilde{a}\tilde{d}} = 0,01 \times 2164 \times 17,2 \times 1,025 = 378,4.$$

Відповідно додаткову заробітну плату можна прив'язати процентним співвішенням до основної, тобто:

$$C_{d.zn} = \frac{R_d \cdot C_{o.vur}}{100}, \quad (3.9)$$

де $R_{\dot{a}}$ – відсоткова ставка на додаткову платню, та знаходиться в межах $R_{\dot{a}} = 7...10\%$.

$$C_{\dot{\Delta}.3n} = \frac{8 \cdot 378,4}{100} = 30,24 .$$

Внески на соціальне страхування складуть:

$$C_{\text{соц}} = \frac{R_{\text{соц}} \cdot (C_{\text{о.вир}} + C_{\dot{\Delta}.3n})}{100} , \quad (3.10)$$

де $R_{\text{нiö}}$ – відсоткова ставка на соціальне страхування, $R_{\text{нiö}} = 4,4\%$.

$$C_{\text{соц}} = \frac{4,4 \cdot (378,4 + 30,24)}{100} = 17,98 .$$

$$C_{\text{вир}} = 17,98 + 378,4 + 1,1 = 397,48$$

Проводимо розрахунок витрат на ремонтні матеріали і запасні частини ($\tilde{N}_{\dot{\Delta}i}, \tilde{N}_{\dot{\zeta}}$), при цьому необхідно мати на увазі, що витрати при поточному ремонті на матеріали і запасні частини знаходиться в межах 50...70 відсотків їх вартості при капітальному ремонті.

Витрати на загально виробничі витрати розраховуються за формулою:

$$C_{\text{заг.вир}} = \frac{R_{\text{з.вир}} \cdot C_{\text{о.вир}}}{100} , \quad (3.11)$$

де $R_{\zeta.\hat{\alpha}\hat{\zeta}}$ – відсоткова ставка на загально виробничі витрати, $R_{\zeta.\hat{\alpha}\hat{\zeta}} = 19\%$
від загальних капітальних вкладень.

$$C_{\text{заг.вир}} = \frac{19 \cdot 381425}{100} = 72470,8, \text{ грн.}$$

$$C_n = 397,48 + 30,24 + 39,8 + 72470,8 = 72935 \text{ грн.}$$

Внаслідок зменшення собівартості ремонтних послуг річна економія складе:

$$E_p = (C_1 + C_2) \cdot N_{np}, \quad (3.12)$$

де $\tilde{N}_1; \tilde{N}_2$ – собівартість ремонтних послуг до амортизації обладнання та після проведення даних робіт.

$$E_p = (15400 - 15210) \cdot 186 = 35340,$$

Проведемо розрахунок техніко-економічних показників діяльності підприємства.

Конкретні технічні та економічні показники, що характеризують ефективність основних засобів та оцінки обґрунтованості інвестицій у створення нових і розширення і реконструкцію існуючої компанії ремонтної бази.

Розрахунок умови фондівддачі проведемо скориставшись залежністю:

$$K_{\phi\epsilon} = \frac{C_{\epsilon.ц} \cdot N_{np}}{C_{o.\phi}}, \quad (3.13)$$

де $\tilde{N}_{\hat{a}.\hat{o}}$ – середня відпускна вартість ремонту одного об'єкта,
 $\tilde{N}_{\hat{a}.\hat{o}} = 17100$ грн.

Враховуючи що вартість поточного ремонту не повинна становити більше 70 % відпускної ціни за капітальний ремонт..

$$K_{\phi\epsilon} = \frac{17100 \cdot 186}{35340} = 90;$$

Фондоозброєність визначається з формули:

$$K_{\phi o} = \frac{C_{o.\phi}}{\Pi_{cn}}, \quad (3.14)$$

де $\dot{I}_{\tilde{n}\tilde{i}}$ – опосередкована кількість працівників.

$$K_{\phi o} = \frac{35340}{18} = 1963,33;$$

Надалі необхідно визначити продуктивність праці робітників зайнятих на виробництві:

$$\Pi_n = \frac{C_{\epsilon.ц} \cdot N_{np}}{\Pi_{cn}}, \quad (3.15)$$

$$\Pi_n = \frac{17100 \cdot 186}{18} = 176700;$$

Проведення оцінки економічної ефективності капітальних вкладів в модернізацію дільниці технічного обслуговування неможливе без визначення

загальної планової ефективності $\dot{A}_{i\ddot{e}}$. та її порівнювання з нормативним значенням $\dot{A}_i = 0,15$.

$$E_{нл.} = \frac{\Pi_{\bar{o}}}{C_{o.ф.}}, \quad (3.16)$$

де $\dot{I}\acute{a}$ – очікуваний прибуток підприємства, грн.;

$\tilde{N}_{i.\delta}$ - вартість основних виробничих фондів, грн.

$$E_{нл.} = \frac{35340}{176700} = 0,2,$$

Очікуваний прибуток підприємства (плановий), можна отримати шляхом підставлення даних в наступну формулу:

$$\Pi_{\bar{o}} = (C_{o.ц.} - C_n) \cdot N_{np}, \quad (3.17)$$

де $C_{o.ц.}$ - валова продукція (товарна) в оптових цінах;

C_n - повна собівартості продукції

N_{np} , - обсягу річної програми ремонту.

$$\dot{I}\acute{a} = (381425 - 380850) \cdot 186 = 106950.$$

Термін окупності капітальних вкладень:

$$O_{к.в} = \frac{C_{o.ф.}}{\Pi_{\bar{o}}}, \quad (3.18)$$

$$O_{к.в} = \frac{176700}{106950} = 1,65 \text{ років.}$$

Отже провівши розрахунки економічної ефективності капітальних вкладів для запровадження нових послуг технічного сервісу на підприємства, було встановлено що термін окупності, за нашими розрахунками становитиме 1,65 років. Тому, заходи покращення використання основних виробничих фондів мають практичне значення для підприємства.

3.3 Шляхи залучення коштів для оновлення основних виробничих фондів

Фінансовий лізинг полягає в інвестуванні тимчасово вільних або залучених фінансових коштів, коли лізингодавець набуває у власність обумовлене договором купівлі-продажу майно у певного продавця і надає це майно відповідно до договору лізингу лізингоодержувачу за плату в тимчасове користування і володіння.

Договір лізингу - договір, за яким орендодавець зобов'язується придбати майно лізингоодержувачу майна, зазначеного зокрема продавця і майно до орендаря за плату в тимчасове володіння і користування. Договір оренди може передбачати, що вибір продавця і майно, придбане орендодавцем.

Всі операції учасників лізингу діляться на прямі і непрямі. Прямі учасники оренди, тобто так званих лізинг агентів, тільки три члена: орендар, орендодавець, продавець (постачальник) предмета лізингу.

Лізингоодержувач - фізична або юридична особа, яка відповідно з договором оренди повинні прийняти орендовані за певну плату, на певний термін і на певних умовах у тимчасове володіння і використання відповідно до договору оренди.

Лізингодавець - фізична або юридична особа за рахунок залучених та (або) власних коштів, придбаних в ході терміну оренди право власності на майно і надає його як предмет лізингу до лізингоодержувача за певну плату, на певний термін і на певних умовах для тимчасове володіння і користування з передачею чи без передачі права власності до лізингоодержувача предмета лізингу.

Продавець (постачальник) - фізична або юридична особа, яка відповідно до договору купівлі-продажу з лізингодавцем продає лізингодавцю в своє

майно, звичайно, що здається в оренду. Продавець (постачальник) повинен пройти предмета лізингу на лізингодавця або лізингоодержувача у відповідності з умовами договору купівлі-продажу.

Таким чином, лізинг має такі схему, яка забезпечує одночасну укладку не менше двох договорів - договору оренди між орендодавцем (тобто лізингова компанія) і лізингоотримувач і договір між лізингодавцем і продавцем (постачальником) майна (рис. 3.1.).

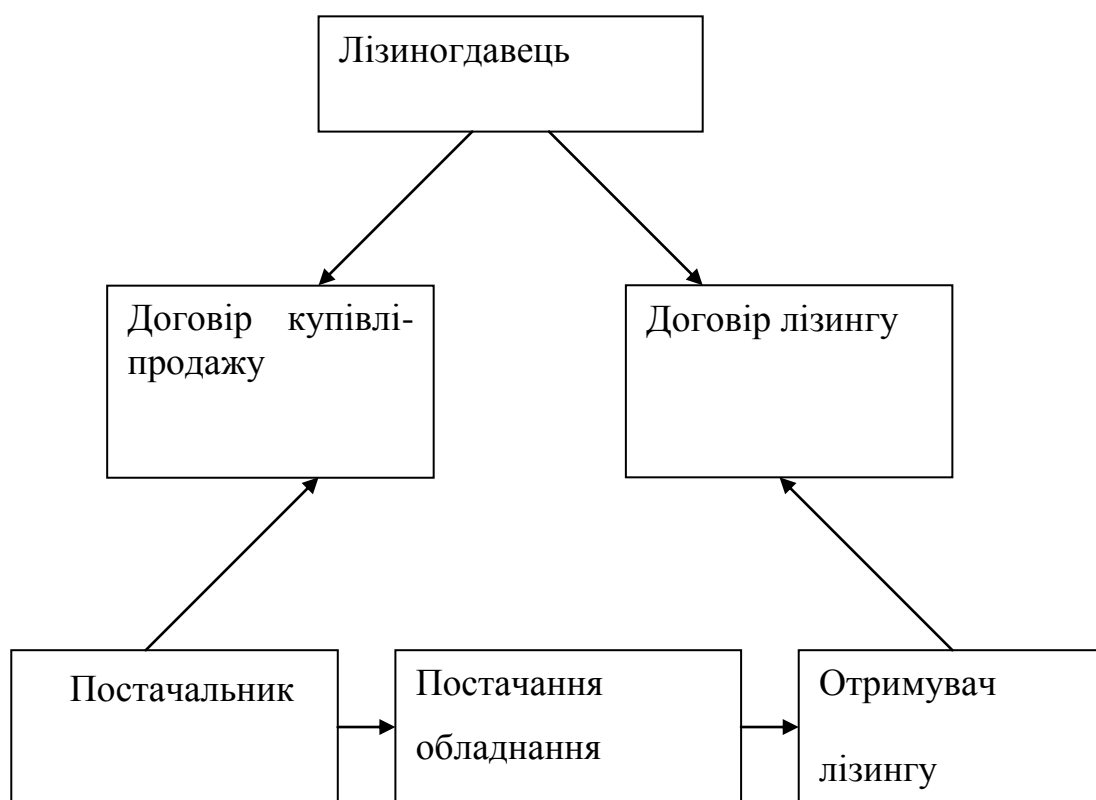

Рисунок 3.1 – Схема фінансового лізингу

Протягом терміну дії договору оренди на предмет оренди зберігається за орендодавцем та орендарем має право на використання майна. У володіння правом лізингової компанії Орендар сплачує відповідні суми - лізингові платежі, кількість, тип і графік сплати визначається умовами двосторонньої угоди оренди.

Після закінчення терміну дії договору оренди три можливих сценарії у відносинах партнерів. Орендар може, залежно від того, як він погодився з лізинговою компанією:

- Купити об'єкт угоди з для погодженою ціною (залишкової вартості майна) у власність;
- Продовжувати договір оренди на колишніх або скоригованих з урахуванням інших, як правило, більш сприятливих умовах в порівнянні з первинними;
- Поверніть власника обладнання - лізингова компанія наприкінці контракту.

Непрямі учасники договору оренди є комерційні та інвестиційні банки, які кредитують лізингодавця, гарантом договорів оренди, страхові компанії, консалтингові фірми, брокери, лізингові брокери та інші господарючі суб'єкти, які беруть активну участь в організації договору оренди, але все ж не належить його безпосередніх учасників.

Всі учасники лізингових операцій працюють, попередньо визначає економічні інтереси. Мотивація здійснюється відповідно зі сторонами прав і зобов'язань, передбачених у договорах між ними.

Таким чином, залежно від конкретних умов договору оренди учасників може змінюватись. Вона розширюється, коли бере участь в угоді фінансових установ (банки), страхові компанії, посередники та ін У цьому випадку основний схемою фінансового лізингу на практиці призводить до набагато більш складною схемою, специфічні для кожної конкретної угоди, в якій ми виявили, що На додаток до прямого Сторони можуть бути представлені великою кількістю учасників і непрямих оренди. Складність цих схем в чому пов'язане з необхідністю узгодити інтереси багатьох учасників. Цей факт припускає створення великої кількості контрактів.

Проблеми в економіці на даному етапі негативно позначаються на просуванні економічних реформ і відповідно на добробуті громадян. Відсутність інвестицій в ефективно діючі галузі породжує нові проблеми як у споживача, так і у виробника продукції промислових підприємств.

Промислові підприємства, як правило, не здатні оплачувати відразу придбання нової техніки, хоча поступове повернення - у більшості випадків - можуть здійснювати за рахунок доходів від її експлуатації. При цьому і виробники промислової техніки не в змозі допомогти споживачам вирішити цю проблему, так як самі потребують значних оборотних коштів для організації виробництва.

У зв'язку з нестабільним фінансовим становищем, через неплатежі промпідприємств і абонентів Єнакіївське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства так само не має можливості залучити достатню кількість коштів для заміни, ремонту та модернізації основних виробничих фондів.

Підприємство потребує оновлення основних фондів, в технічному озброєнні і переозброєнні діючих виробничих потужностей, впровадження конкурентної техніки, техніки нових поколінь. Тому найбільш прийнятним варіантом для роботи виробництва є укласти договір лізингу, саме він, в даний час, є єдиною перспективною формою залучення інвестицій у підприємство.

Лізинг має схожість з кредитом, який наданий підприємству на придбання необхідного йому майна. Відмінні особливості використання виробником кредитного та лізингового механізмів наведені в таблиці 3.1.

Порівняльна таблиця використання лізингу та кредиту

Лізинг	Кредит
Інвестиції спрямовуються на активізацію виробничої діяльності, розвиток і модернізацію потужностей	Інвестиції спрямовуються на будь-яку підприємницьку діяльність
Гарантований контроль за цільовим використанням коштів, так як в лізинг віддається конкретно зазначене майно (обладнання, машини та ін)	Контроль за цільовим витрачанням коштів утруднений через відсутність дієвих інструментів
Розмір гарантій знижується на вартість переданого в лізинг майна (обладнання, машин та ін), яке саме є гарантією	Необхідна 100%-ва гарантія повернення кредиту та відсотків за його використання
Майно відображається на балансі лізингодавця або підприємства-лізингоодержувача; нараховується прискорена амортизація (з коефіцієнтом 3)	Придбане майно відображається на балансі підприємства, на нього нараховується амортизація
Лізингові платежі (включаються в собівартість продукції) знижують оподатковувану базу і стимулюють розвиток виробництва	Плата за кредит покривається за рахунок отриманих підприємством доходів, на які нараховуються всі передбачені податки

Для того, щоб визначити прибутковість фінансової оренди (лізингу), розрахувати грошовий потік даного підприємства в наступних двох випадках:

а) підприємство набуває необхідне обладнання у власність за договором купівлі-продажу, з використанням отриманого банківського кредиту;

б) підприємство набуває те ж майно за договором лізингу.

Для аналізу візьмемо наступні дані:

- Вартість обладнання без урахування ПДВ - 8 млн. грн.
- Податок на прибуток - 24%;
- Податок на майно - 2%;
- Термін оренди / кредити - 3 роки;
- Процентна ставка - 16%;
- Лізингова маржа - 4%;
- Норма амортизації - 11,1% (тобто, термін амортизації - 9 років);
- Погашення заборгованості за кредитом / оренди рівномірно один раз на квартал;
- З кредитною і лізинговою компанією відновлює свої початкові витрати і зможе створити прибутку;
- З компанією кредит і лізинг може відшкодувати ПДВ, сплачений.

Оскільки грошові потоки у разі купівлі, і в разі лізингу означає для підприємства витрат, перевагу варіанту, який мінімізує загальну суму витрат.

Розрахунок витрат грошових потоків покупця обладнання, що використовує позикові кошти для придбання основних засобів у власність, ми представили в таблиці 3.2. Для забезпечення порівнянності цих двох методів розрахунку визначає відсоток кредит на основі методу ануїтетів.

Таблиця 3.2.

Розрахунок витрат грошових потоків на придбання обладнання за
рахунок кредиту

Витрати	Кредитна сума, тис. грн.
Повернення кредиту	8000
Повернення відсотків за кредит	2664
Податок на майно	800
Податок на прибуток	1930
Чистий відплив грошових коштів позичальника	13394

Спрощена версія розрахунку величини видаткової частини потоку грошових коштів лізингоодержувача для придбання ним у власність за допомогою лізингу необхідних для виробництва основних засобів представлена в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3.

Розрахунок витрат грошових потоків на придбання обладнання за
рахунок лізингу

Витрати	Кредитна сума, тис. грн.
Лізингові платежі	12430
Податок на майно	266
Чистий відплив грошових коштів лізингоодержувача	12696

Порівнявши дані наведені в таблицях 3.2 і 3.3 можна констатувати, що витрати позичальника з повернення кредиту, узятому на придбання основних засобів, значно збільшаться, у порівнянні з лізинговим кредитуванням. Це

обумовлено тим, що підприємству доведеться вишукувати необхідні для погашення кредиту кошти з прибутку, яка залишиться у нього після оподаткування, тобто за рахунок цього фактора відбудеться подорожчання нашого інвестиційного проекту.

Крім того, при використанні варіанту отримання кредиту в банку підприємству доведеться сплатити втричі більше порівняно з лізингом податок на майно, так як при лізингу використовується можливість нарахування прискореної втричі амортизації. За рахунок цього фактора відбудеться подорожчання кредитного проекту на 534 тис. грн. (800-266).

У результаті порівняння параметрів потоків грошових коштів показано, що загальні витрати позичальника з повернення кредиту виявилися помітно більше, ніж ті витрати, які поніс лізингоодержувач за договором лізингу.

Таким чином, перевищення витрат по кредиту над витратами по лізингу склало

$$13394 - 12696 = 698 \text{ тис. грн.}$$

А отже можна зробити висновок що чистий ефект від впровадження лізингової системи кредитування у порівнянні з звичайним кредитом становитиме 698 тис. грн.

Отже, виходячи з вище наведених розрахунків можна однозначно стверджувати, що фінансовий лізинг виявилися для підприємства більш дешевим способом інвестування в основні виробничі фонди в результаті застосування прискореної амортизації активу і виникнення відповідної економії по сплаті податку на прибуток.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

До основних засобів належать матеріально-технічна база будь-якого підприємства. Вони втілені в реальні засоби праці, зберігають свою форму протягом довгого часу і переносять свою вартість на свою продукцію в розстрочку. Основні виробничі фонди - це фонди, які безпосередньо беруть участь у виробничому процесі або створюють умови для виробничого процесу. Розрізняють активну і пасивну частину основних фондів. Чим вище частка активної частини фондів, тим більше можливостей, наявних у розпорядженні компанії для збільшення виробництва. Є ряд факторів, які впливають на ефективність основних засобів: структура активів, їх продуктивність капіталу, екстенсивне та інтенсивне час роботи обладнання і т.д. Тому необхідно для підвищення ефективності використання основних виробничих фондів проводити модернізацію виробництва, придбання нового обладнання і технологій. Це призведе до підвищення виробничої потужності обладнання, що приведе до покращення, високотехнологічних товарів, збільшення замовлень і доходів від продажу цього продукту.

Існують різні методи обліку та оцінки основних засобів. Виконаних в натуральній і грошовій формі. Серед них такі види оцінки: первісна, відновлювальна, залишкова, ліквідаційна та ринкова.

Особливістю основних засобів є їх багаторазове участь у процесі виробництва, в результаті чого вони зношуються. Існують два види зносу - як фізичні, так і моральні. У грошовій формі виражений знос називається амортизацією, яка включена у вартість всієї продукції на основі норм амортизації. Практика передбачає два види нарахування амортизації: пропорційні і регресивні методи (або методи прискореної амортизації).

Більш ефективне використання основних фондів грає важливу роль у досягненні високого рівня ефективності в цілому. Набір показників, які вимірюють ефективність використання основних засобів, ділиться на дві групи: витратні (економічні) і техніко-економічні.

Система удосконалення основних засобів включає в себе технічне удосконалення засобів праці, збільшуючи час роботи машин і устаткування, а також поліпшити організацію та управління.

Основне завдання проведення аналізу основних виробничих фондів являє собою визначення забезпеченості підприємства і його структурних підрозділів основних фондів і рівень їх використання по узагальнюючих і детальних показниках.

Провівши аналіз даного підприємства, можна констатувати такі зміни в балансі основних виробничих фондів, як збільшення частки будівель, машини та обладнання збільшилися частки інших необоротних активів.

У структурі основних засобів змінилася частка будівель і споруд збільшившись на 2,23% у загальній вартості основних засобів. У цьому випадку частка машин і обладнання та інших основних засобів збільшилась, відповідно, 0,2% і 0,21%.

В цілому, результати аналізу забезпечення підприємства основних засобів можна зробити висновок, що підприємство повністю забезпечена необхідними для управління виробництвом основними засобами. Зміни загальної величини і елементів основних засобів пов'язані з необхідністю модернізацією застарілого технологічного обладнання. Тому було запропоновано провести модернізацію технологічного обладнання на ділянці надання послуг по обслуговуванню та ремонту транспортних засобів.

Провівши розрахунки економічної ефективності оновлення основних виробничих фондів підприємства, було встановлено що термін окупності, за нашими розрахунками становитиме 1,65 років. Тому, заходи покращення використання основних виробничих фондів мають практичне значення для підприємства..

Порівняльні розрахунки лізингової та кредитної системи запозичення коштів можна однозначно стверджувати, що фінансовий лізинг виявилися для підприємства більш дешевим способом інвестування в основні виробничі фонди.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Алборов Р.А. Аудит в организациях промышленности, торговле и АПК. - М.: "Дело й статистика", 2000. - 483с.
2. Алпатова Н. Эксплуатація, ремонт і продаж автомобіля// Все про бухгалтерський облік. - 2000. - № 93. - С. 16 - 24.
3. Батіщев В.М. Методи нарахування амортизації: вибір повинен бути усвідомленим // Бізнес, Бухгалтерія. -2000. - № 45. - С. 57 - 63.
4. Белоусов А. Переоцінка основних засобів: особливості проведення і відображенню бухгалтерському обліку// Бухгалтерський облік і аудит.-2001.- №1.-С. 15-22.
5. Белоусов А. Про проблеми практичного застосування нового порядку переоцінки основних засобів // Бухгалтерський облік і аудит. - 2000. –К 9.-С. 21 -23.
6. Бороненкова С.А. Управленческий анализ. - М.: Финансы и статистка, 2001. - 384с.
7. Бутинець Ф.Ф., та інші. Аудит та ревізія підприємницької діяльності. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності „Облік і аудит”. - Житомир: ПП "Рута", 2002. - 560 с.
8. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. Житомир: ЖІТІ, 2000. - 640 с.
9. Гарасим П.М. Управлінський облік. Т.: „Економічна думка" 2001.- 270с.
10. Грабова Н.М., Кривоносова Ю.Г. Облік основних господарських операцій в бухгалтерських проводках: Навчальний посібник. - К.: А.С.К., 2001- с. 274.
11. Грачова Р. Основні засоби. Бухгалтерський облік // Нова бухгалтерія. Спец, додаток до тижневика Д-т К-т. - 2001. - С.16 - 19.
12. Грузинов В.П. Экономика предприятия: Учебник для вузов М: Банки и биржа, ЮНИТИ, 1999. - 535 с.

13. Дерев'яненко С. Міжнародний досвід та шляхи вдосконалення амортизації основних засобів. // Вісник податкової служби України. - 1999. - №35.-С. 21-22.
14. Дзядикевич Ю. В. Охорона праці в галузі [Текст] /Ю. В. Дзядикевич, М. В. Буряк.– Тернопіль: 2005.– 160 с.
15. Дзядикевич Ю. В. Енергетичний менеджмент: підручник / Ю. В. Дзядикевич, Р. Б. Гевко, М. В. Буряк, Р. І. Розум. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2014. – 336 с.
16. Дзядикевич Ю. В. Управління процесами ефективного енергозбереження / Ю. В. Дзядикевич, Р. Б. Гевко, Р. І. Розум, М. В. Буряк // Інноваційна економіка. – 2010. – № 3. – С. 151-154.
17. Дзядикевич Ю. В. Методи оцінки ефективності інвестицій в енергозбереження / Ю. В. Дзядикевич, М. В. Буряк, Р. І. Розум // Інноваційна економіка. – 2011. – № 2. – С. 119-122.
18. Дзядикевич Ю. В. Підвищення ефективності використання твердого біопалива / Ю. В. Дзядикевич, Р. Б. Гевко, Р. І. Розум, М. В. Буряк // Вісник інженерної академії України. – Київ, 2010. – № 3-4. – С. 213-219.
19. Дзядикевич Ю. В. Шляхи підвищення ефективності використання відходів деревини / Ю. В. Дзядикевич, Р. І. Розум, М. В. Буряк // Энергосбережение. Энергетика. Энергоаудит. – Харків, 2011. – № 4. – С. 22-27.
20. Дзядикевич Ю. В. Підвищення жаропродуктивності деревних праливних гранул / Ю. В. Дзядикевич, Р. І. Розум, М. В. Буряк // Энергосбережение. Энергетика. Энергоаудит. – Харків, 2012. – № 3. – С. 34-38.
21. Дзядикевич Ю.В. Економіка доквілля і природних ресурсів: монографія / Ю.В. Дзядикевич та інші – Тернопіль, Астон. – 2016. – 392 с.
22. Економічний аналіз.// Бутинець Ф.Ф., Мних С.В., Олійник О.В. Житомир: ЖІТІ, 2000. - 417 с.
23. Іванов Індексація балансової вартості основних фондів у оподаткуванні. // Бухгалтерія. Газета української бухгалтерії.-2001.- №21/2.- С.25-28.

24. Контор Е.А. Экономика предприятия. - Питер., 2002. - 352с.
25. Любишин Н.П. и др. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия. - М.: Юнити, 2002. - 471с.
26. Матвеева В. Ремонт і модернізація основних фондів. - Х.: Фактор, 2000.- 40с.
27. Мних С.В., Буряк П.Д. Економічний аналіз на промисловому підприємстві. Львів: Наука, 1998 - 208 с.
28. Мочерний С.В. Основи економічної теорії - К.: „Академія”, 1997.- 467с.
29. Покропивний С.Ф. Економіка підприємств. Підручник. - К.: КНЕУ, 2000. - 528с.
30. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. Підручник. - Т.: Економічна думка, 2001. - 454с.
31. Розум Р.І. Еколого-економічні системи: основні аспекти / Р.І. Розум, М.В. Буряк, І.В. Любезна // Науковий огляд. Науковий журнал. – Київ, 2015. – № 6 (16). – С. 33-49.
32. Розум Р.І. Підвищення ефективності управління асортиментною політикою підприємств деревообробного комплексу / Р.І. Розум, Р.В. Хамедюк // Матеріали наукового семінару – Екологізація економіки та регулювання використання природних ресурсів. – 20 травня 2014. – Тернопіль: ТНЕУ. – С. 8-10.
33. Розум, Руслан. Еколого-економічна оцінка впровадження природоохоронних заходів [Текст] / Руслан Розум, Марина Мотрюк // Прикладна економіка - від теорії до практики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. [м. Тернопіль, 20 жовт. 2016 р.]. - Тернопіль : Вектор, 2016. - С. 195-196.
34. Розум Р.І. Ефективне використання відходів деревини / Р.І. Розум // Лісове господарство, лісова, паперова і деревообробна промисловість : міжвідомчий науково-технічний збірник. - Львів, 2009. - № 35. - С. 133–136.
35. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. - М.: ООО "Новое знание", 2000. - 410. с.

36. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства. - Львів: ЛБІ НБУ, 2000. - 238 с.
37. Терехов А.А. Аудит. М.: Финансы и статистика, 1998. - 512с.
38. Шевченко П. Придбання, продаж основних засобів. // Баланс - 2000. - №36. -с.49-52.
39. Dziadykevych Yu.V. Aspects of multi-method management of natural resources / Yu.V. Dziadykevych, M.V. Buriak, R.I. Rozum, I.V. Liubezna, B.P. Duda // Innovative Solutions in Modern Science. International Journal. – Dubai, 2017. – № 2 (11). – С. 27-43. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://naukajournal.org/index.php/ISMSD/article/viewFile/1124/1242>
40. Rozum, P. I. Improving efficiency of using agricultural land / R. I. Rozum, I. V. Liubezna, O. M. Kalchenko // Scientific bulletin of Polissia № 3 (11), P. 1, 2017 – С. 193-196.
41. Rozum Ruslan EFFECTIVE UTILIZATION OF WASTES OF WOOD / Ruslan Rozum // Лісове господарство, лісова, паперова і деревообробна промисловість : міжвідомчий науково-технічний збірник. - Львів, 2009. - № 35. - С. 133–136. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/15915>